

ГРАЃАНСКА
ПЛАТФОРМА
НА МАКЕДОНИЈА

ВОДИЧ ЗА ПРИМЕНА НА ЗАКОНОТ ЗА ДОНАЦИИ И СПОНЗОРСТВА ВО ЈАВНИТЕ ДЕЈНОСТИ И ДРУГИ ДАНОЧНИ ЗАКОНИ

Автори:

Славко Лазовски
Бранислав Гулев
Максим Ацевски
Зоран Стојковски

декември 2007

СОДРЖИНА

Кратенки	5
I. ВОВЕД	7
II. ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА НА ДАНОЧНИТЕ ПОТТИКНУВАЊА СПОРЕД ЗАКОНОТ ЗА ДОНАЦИИ И СПОНЗОРСТВА ВО ЈАВНИТЕ ДЕЈНОСТИ	11
2.1. Значењето на Законот за донации и спонзорства во јавните дејности	11
2.2. Што добиваат граѓанските организации со Законот за донации и спонзорства во јавните дејности	12
2.2. Остварување и потврдување на јавниот интерес	13
2.3. Даночни поттикнувања според видовите на даноците	14
2.3.1. Даночни поттикнувања кај персоналниот данок на доход	14
2.3.2. Даночни поттикнувања кај данокот на добивка	16
2.3.3. Даночни поттикнувања кај данокот на додадена вредност (ДДВ)	18
2.3.3.1. Даночните поттикнувања при набавките за реализирање на активностите на примателот на донацијата	18
2.3.3.1.1. Барање за обезбедување средства од буџетот на Република Македонија	20
2.3.3.1.2. Рок на поднесување	20
2.3.3.1.3. Дејствија и обврски што треба да ги исполни испорачателот на прометот	21
2.3.3.1.4. Донирање добра или услуга	23
2.3.3.2 Прибирање на средства преку влезници за јавни настани	24
2.3.3.3 Прибирање на средства со донирање преку СМС пораки и телефонски јавувања	24
2.3.4 Даночни поттикнувања кај данокот на наследство и подарок	24
2.3.5. Даночни поттикнувања кај данок на имот	24
2.4. Потребни документи за даночните поттикнувања	25
2.4.1. Донаторски договор (и/или договор за спонзорство)	25
2.4.2. Потврда за донација	26
2.4.3. Решение за потврдување на јавниот интерес	26
2.4.4. Регистрација на проектот	27
2.5. Известување за користење на донација и спонзорство	29
2.6. Изземање од даночните поттикнувања	29
III. ДАНОЧНИ ПОТТИКНУВАЊА ЗА СТРАНСКИТЕ ДОНАЦИИ	31
3.1. Вовед	31
3.2. Форма на поединечно увезување на добро	31

3.3. Форма на регистриран проект	33
3.3.1. Услови за остварување на даночното поттикнување	33
3.3.2. Видови на даночни поттикнувања	33
3.3.3. Регистрација на проектот	34
3.3.4. Даночен број на проектот и отворање на сметка во деловна банка	34
3.4. Плаќање на ДДВ и акцизата за прометот на добра и услуги во земјата за реализирање на проектот	35
3.5. Дејствијата и обврските што треба да ги исполни испорачателот на прометот	35
3.6. Приказ на даночните поттикнувања според административните правила и примената на одредените формулари	37
3.6.1. Увоз на добра за реализирање на проекти - примена на образецот А1 - П	37
3.6.2. Враќање на платените акцизи и ДДВ при извршените набавки на добра и користење на услуги - примена на образецот А2 - П	38
3.6.3. Обезбедување на средства (плаќање) од буџетот на РМ за плаќање на акциза и ДДВ - примена на образецот А3 - П	38
3.7. Кои се обврските на имплементаторот и на испорачателот на прометот?	39
3.8. Што се добива како резултат на процесот на добивање даночни поттикнувања за странски донации?	40
 IV. ПРИМЕНА НА ПЕРСОНАЛНИОТ ДАНОК НА ДОХОД КАЈ ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ	 42
4.1. Општи одредби	42
4.1.1. Предмет на оданочување	42
4.1.2. Даночен период	43
4.1.3. Даночни ослободувања	43
4.2. Годишен данок на доход	45
4.3. Претворање на пропишаните стапки во пресметани	46
4.4. Оданочување на личните примања	47
4.4.1. Предмет на оданочување	47
4.4.2. Основа за оданочување на личните примања	48
4.4.3. Пресметка на персоналниот данок на доход на личните примања	49
4.5. Приходи од авторски права и права од индустриска сопственост	52
4.5.1. Предмет на оданочување и даночен обврзник	52
4.5.2. Признавање на трошоците	52

4.5.3. Пресметка на персонален данок на доход на примања остварени по основ на авторски права и право од индустриска сопственост	54
4.6. Поднесување на даночна пријава	56
4.7. Обврски на исплатувачот на приходите кои подлежат на утврдување и наплата на аконтација на данок на доход по одбивка	56
V. ПРИМЕНА НА ДАНОКОТ НА ДОХОД КАЈ ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ	58
5.1. Законска регулатива	58
5.2. Признавање на приходите и расходите	60
5.3. Даночен третман за строго наменски средства	61
5.4. Утврдување на финансискиот резултат	62
5.4.1. Утврдување на вкупните приходи и вкупните расходи	62
5.4.2. Утврдување на вишокот на приходи	63
5.5. Распределба на вишокот на приходите	64
5.5.1. Сметководствено евидентирање на распоред на добивката и остварениот нето-вишок	64
5.5.2. Пресметка на данок на добивка	65
5.5.2.1. Даночна основа	65
5.5.2.2. Сметководствена пресметка	69
VI. 25 НАЈЧЕСТО ПОСТАВУВАНИ ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ ЗА ЗАКОНОТ ЗА ДОНАЦИИ И СПОНЗОРСТВА ВО ЈАВНИТЕ ДЕЈНОСТИ	73
VII. ПРИЛОЗИ - ПРИМЕРИ НА ОБРАСЦИ КОИ СЕ КОРИСТАТ ЗА ПРИМЕНА НА ЗДСЈД	81
ПРИЛОГ 1 - Пример за барање за издавање на решение за потврдување на јавниот интерес	82
ПРИЛОГ 2 - Пример за договор за донација	83
ПРИЛОГ 3 - Пример за потврда за донација	85
ПРИЛОГ 4 - Образец ЗА-Д	86
ПРИЛОГ 5 - Барање за регистрирање на проект во Централната база на податоци на Владата на Република Македонија за странска помош (ЦДАД)	87
ПРИЛОГ 6 Пример на пропратно писмо за барање за обезбедување средства од буџетот на РМ	90

КРАТЕНКИ

ЗДСЈД

Закон за донации и спонзорства во јавните дејности

ФИООМ

Фондација Институт отворено општество

Меѓаши

Прва детска амбасада во светот - Меѓаши

ЦИРа

Центар за институционален развој

ЦИЕ

Централна и Источна Европа

МО

Министерство за финансии

МП

Министерство за правда

ГО

Граѓанска организација

ГОи

Граѓански организации

СЕП

Сектор за европски прашања

РМ

Република Македонија

УЈП

Управа за јавни приходи

ДДВ

Данок на додадена вредност

I. ВОВЕД

Во периодот од 2001 до 2005 г., на форумските сесии во рамките на петте НВО саеми организирани во тој период, многупати се дискутираше за неповолната фискална рамка за здруженијата на граѓани и фондации во РМ. На Меѓународната конференција „Стратегии за одржливост на НВО секторот во Македонија“, организирана од страна на Центарот за институционален развој - ЦИРа, во декември 2004 г., еден од заклучоците беше и овозожување на даночни олеснувања за индивидуи или претпријатија кои сакаат да донираат, за Македонија да биде како и поголемиот број на држави во регионот и ЦИЕ.

Напорите на неколку домашни и меѓународни организации за измена на даночните закони преку Министерството за финансии во периодот од 2000-2005 г. беа неуспешни, пред сè поради ригидноста на министрите за финансии.

Но во последниве 2 години сведоци сме на големи промени во фискалната сфера која се однесува на непрофитните организации. Пред сè тоа се донесувањето на Законот за донации и спонзорства во јавните дејности (ЗДСЈД), како и консеквентно измените на неколку даночни закони кои се усогласија со овој закон.

Донесувањето на ЗДСЈД беше започнато на иницијатива на здружението „Танц Фест“, а потоа и на ЦИРа, кои во ноември 2005, по средбата со тогашниот претседател на Собранието на Македонија, г. Љупчо Јордановски, добија позитивен сигнал за започнување на активности за подготовка на текст за законско регулирање на даночната стимулација на компаниите кои овозможуваат донации и спонзорства на институции и ГО-и во Македонија. ЦИРа го фацилитираше формирањето на Иницијативен одбор од 27 членови со претставници на сите засегнати страни и 7-члена експертска група кои работела на текстот на Законот. 84 пратеници од сите пратенички групи ја поддржаа иницијативата за донесување на Закон за донации и спонзорства во јавните дејности. Во две фази и за многу кусо време Законот беше донесен на 5 април 2006 г. Овој закон, иако содржи неколку одредби кои, по оценката на експертите, треба да се подобрат, претставува одлична рамка за

понатамошен развој на граѓанскиот сектор и на сите непрофитни организации кои работат во јавните области.

После скоро една година од примената на ЗДСЈД (1 јануари 2007), може да се заклучи дека:

- голем број организации, претпријатија и граѓани не се запознаени со одредбите на Законот за донации и спонзорства, како и начините на негова примена. Дури во последниот извештај на Европската комисија (ноември 2007) стои дека иако донесен, на Законот му недостасуваат подзаконските акти за негова примена (што не е точно) и што покажува дека постои широка неинформираност за Законот;
- согласно информациите добиени од државните институции до октомври 2007 г., во само 16 случаи е побарана потврда за јавна дејност, што значи дека е многу мал бројот на случаи на примена на Законот;

и покрај постоењето на Законот и јасните процедури за негова примена, постои страв кај претпријатијата за употреба на овој закон за да не ги навлечат „на врат“ некои од институциите на системот;

- дури и оние кои го познаваат овој закон, не прават таргетирани активности за прибирање средства, искористувајќи ги поволностите на овој закон како аргумент за донирање. Неколкуте примери каде што ГО-и имаат добиено донации од претпријатија, се повеќе на иницијатива на претпријатија, а не на ГО.

Но за да имаме ситуација за која ќе се даде оценка дека ЗДСЈД придонесува кон зголемувањето на средствата за ГО од домашни извори, мора да постои и зголемување на практиките за мобилизирање локални ресурси од страна на ГО. Од истражувањето за состојбите со филантропските практики на граѓаните на РМ, што го реализираше ЦИРа во 2006 г., од оние граѓани кои донирале некому, само 7% тоа биле на ГО. Една од причините зошто не се донира на ГО е тоа што тие воопшто не побарале средства од потенцијалните донатори. Се чини дека македнските ГО-и сè уште живеат со последиците на синдромот на зависност од неповратна странска парична помош - грантови. И во минатото имавме случаи во кои бизнис секторот беше многу побрз и поактивен од граѓанскиот сектор во преземањето на филантропски активности (најголемата филантропска активност во РМ - одговорот на Македонија за Цунами во Југоистична Азија). Затоа е важно што поскоро секоја организација да изгради сопствени стратегии за одржливост, која ќе вклучува и потпирање на извори на средства од домашните физички

лица и претпријатија. ГО треба да бидат поактивни и да организираат активности за прибирање средства од граѓаните и претпријатијата за решавање на проблеми во заедницата кои се од јавен интерес. Сметам дека тоа ќе биде и најдобрата промоција на ЗДСЈД.

Организирањето на пошироки кампањи за прибирање средства, како што беа иницијативите за реновирање на Детската клиника, во која учествувавше и нашата прерано згасната филантропска ѕвезда, Тоше Проески, е уште еден пример кој може да се следи од страна на ГО. Од моделите кои постојат во регионот на Централна и Источна Европа би ги издвоиле создавањето фондации за развој на заедницата (цоммунтс фоундатионс), што како модел се потпираат токму на филантропски иницијативи за мобилизирање на локални извори. Овој модел, кој во Македонија го поддржува ЦИРа со неколку фондации (во Штип и Велес) е особено соодветен за поддржување на локалниот и регионалниот развој.

Во периодот август/ноември 2007 г., ЦИРа и ПДАС „Меѓаши“ организираа консултативни сесии со ГО и бизнис-секторот во 10 градови во РМ, за објаснување на механизмите за примена на ЗДСЈД. Очигледна е потребата за поголемо информирање на јавноста за постоењето на овој закон и за механизмите за негова примена. Токму затоа се решивме да ја подготвиме оваа брошура, која се надеваме дека ќе служи како патоказ на давателите и примателите на донации и спонзорства, за тоа како да ги искористат даночните поттикнувања дефинирани во даночните закони.

Даночните поттикнувања кај персоналниот данок за физичките лица кои донираат, во наредниот период ќе направат многу ГО, но и други институции да го шират својот круг на индивидуални поддржувачи и да ги зацврстуваат врските со локалната заедница. Иако засега таа можност ќе ја имаат со околу 30 000 лица кои доставиле даночна пријава за персонален данок од дополнителни приходи, се надеваме дека во блиска иднина, со измена на законските одредби, сите физички лица кои плаќаат персонален данок ќе можат да бидат донатори во областите од јавен интерес. Точната пресметка на персоналниот данок е уште еден механизам опишан во оваа брошура, кој е од интерес за професионалното работење на непрофитните организации.

Даночните поттикнувања кај данокот на добивка, кои се опишани во оваа брошура, многу бргу ќе ги издвојат оние непрофитни организации кои имаат професионален капацитет да ја поддржат процедурата за обезбедување на сите потребни документи за да се реализира донацијата или спонзорството од страна на дадено претпријатие, особено кога станува збор за поголеми кампањи за прибирање средства за решавање проблеми во заедницата. Пресметката на данокот на доход кај непрофитните организации е

претставена во посебно поглавје во оваа брошура, нешто што секоја организација мора да го знае во своето работење, согласно законските одредби.

Ослободувањето од плаќање ДДВ за сите донирани средства е уште еден механизам на поттикнувње даден во ЗДСЈД, кој овозможува максимално трошење на средствата за намената за кои се донирани. Ослободувањето од ДДВ при донирање преку телефон и при продажба на билети за спортски, научни и културни манифестации е, исто така, големо поттикнување што овој закон го овозможува.

И секако поттикнувањата кај даноците за имот и подарок, кои се опишани во оваа брошура, ќе придонесат за развој на т.н. оставнини или легати преку подарување на движен и недвижен имот на непрофитни организации, нешто што не е непознато во нашите простори во нашата историја, а е еден од трендовите во донирањето во светот во овој момент.

Доколку се залагаме за влијателен граѓански сектор, кој умее соодветно да одговори на процесите во општеството во решавањето на важни проблеми и појави, тогаш ќе биде потребно тој да изгради не само способност за успешно мобилизирање на граѓаните и општеството, туку и способност за мобилизирање на ресурси од домашни извори. Оваа брошура дава практични одговори како, доколку една организација се реши активно да се насочи кон обезбедување на финансии за своите програми и активности од локални извори, да ги ползува даночните поттикнувања што државата ги нуди, на ефикасен и ефективен начин.

Зоран Стојковски
Извршен директор
Центар за институционален развој - ЦИРА

II. ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА НА ДАНОЧНИТЕ ПОТТИКНУВАЊА СПОРЕД ЗАКОНОТ ЗА ДОНАЦИИ И СПОНЗОРСТВА ВО ЈАВНИТЕ ДЕЈНОСТИ

Автор: Славко Лазовски

2.1. Значењето на Законот за донации и спонзорства во јавните дејности

Секогаш кога се остварува јавен интерес, а тоа е овозможено или поткрепено со донирање и спонзорство, даночните поттикнувања се посакувани.

Граѓанските организации, но не само тие, секогаш кога одредени нивни активности имаат карактер на остварување на јавен интерес, а поддршката доаѓа во форма на донации и спонзорства, треба да се потрудат да остварат одредени даночни поттикнувања. Даночните поттикнувања не значат само потврдување на јавниот интерес, туку и негово остварување во поголем обем. Тоа потврдување доаѓа од најшироката заедница, која гради добар однос кон финансискиот поддржувач.

Даночните поттикнувања¹ за некого се мали, за некого големи, повеќе стимулативни или помалку стимулативни, остварливи со голем или со помал даночен товар, можат жестоко да се критикуваат, но тие се тука со единствена цел - за да се остварат. Само

¹ Синоними на изразот даночни поттикнувања: даночни ослободувања и олеснувања, даночни изземања, даночни бенефиции, даночни намалувања, даночни повластувања и слични термини, но во Законот е избран добар термин, кој ги спојува и двете случувања: сегашното намалување значи индно зголемување, помирувајќи ги двете цели на оданочувањето: развојните со фискалните цели.

конкретното остварување го потврдува нивното значење за субјектите за кои се наменети. И овие, во контекст на погоре реченото, и ваквите даночни поттикнувања, врпочем како и сите останати даночни поттикнувања, треба добро да се познаваат, однапред добро да се испланираат и коректно да се спроведат.

Како што стои во Законот за донации и спонзорства во јавните дејности² даночните поттикнувања ги истакнуваат целите на Законот да придонесат за подобрување на личниот и заедничкиот живот на граѓаните и нивната економска благосостојба и социјална правда.

ЗДСЈД им овозможува на граѓанските организации да постигнуваат повисоки цели и да дадат што поголем придонес во развојот на општеството.

2.2. Што добиваат граѓанските организации со Законот за донации и спонзорства во јавните дејности ?

Граѓанските организации со Законот за донации и спонзорства во јавните дејности добиваат даночни поттикнувања. Тоа значи дека добиваат даночни олеснувања и ослободувања, од одредени видови на даноци ќе бидат ослободени, додека други видови даноци ќе ги платат во намален обем. На овој начин им остануваат повеќе средства за реализирање на нивните активности и проекти.

Но тие средства треба да дојдат од некаде. Ако тоа доаѓање на средства може да се подреди под дефиницијата за донацијата и за спонзорство определена во Законот (член 3, точка 1, односно точка 2 на ЗДСЈД)³, тогаш сме на вистинскиот пат да ги оствариме овие даночни олеснувања и ослободувања и тоа на двете страни:

- ➔ едни даночни поттикнувања за оние ги даваат средствата и
- ➔ други даночни поттикнувања кај оние кои ги примаат средствата за спроведување на активности и проекти.

² Овој закон е подготвуван при крајот на 2005 година и во првото тримесечје на 2006 година, само времето на подготвувањето најточно ги изразува доминантните размислувања за целите што треба да се остварат.

³ Законот за донации и спонзорства во јавните дејности може да се најде во службен весник бр. 47/06 или на интернет страницата на ЦИРА: www.cira.org.mk во секцијата „НВО закони“.

На патот до нивното остварување се испречува само уште едно прашање: Дали се остварува јавниот интерес? А за да се добие третман на остварување на јавен интерес, треба да се поддржуваат или промовираат дејности во следните области: заштита на човековите права, културата, етиката, образованието, науката, развојот на информатичкото општество и преносот на електронски податоци, спортот, заштитата на животната средина, социохуманитарните дејности, развојот на граѓанското општество, крводарителството, промоција на меѓународната соработка и други дејности утврдени со други закони. За целите на остварување на овие даночни поттикнувања, така се дефинира јавниот интерес, види член 3, точка 4 на ЗДСЈД.

Да нагласиме уште еднаш: ќе можеме да оствариме даночни поттикнувања само ако со активностите или проектите кои треба да се реализираат остваруваме јавен интерес.

2.2. Остварување и потврдување на јавниот интерес

За да се остварат даночните поттикнувања мора со реализирањето на активностите и проектите на примателите на донација/спонзорство да се оствари јавниот интерес. Бидејќи даноците имаат строга формална страна, остварувањето на ослободувањето и олеснувањето од нив мора да се документира.

Разумните и успешните луѓе и правни лица пред отпочнувањето со работењето, пред да започнат со реализирањето на проектот, најнапред размислуваат, проучуваат и ги планираат даночните последици. Тоа е даночно планирање, кое ќе ни помогне да се постигне следното: целосно остварување на своите права и интереси во исполнувањето на даночните обврски, сведување на даночниот долг на најоптимално ниво, без ниту едно прекршување на даночните правила. За да се почувствуваат резултатите од даночното планирање, за да се минимизира ризикот и да се одбегне каков било евентуален конфликт со даночните власти потребно е да се преземат одредени правни дејствија, да се оформат и да се добијат одредени документи, кои ќе нè доведат до остварување на посакуваните даночни поттикнувања (види секција 2.4.).

2.3. Даночни поттикнувања според видовите на даноците

Во Законот за донации и спонзорства во јавните дејности пропишани се следните даночни поттикнувања кај следните видови даноци:

- персоналниот данок на доход;
- данокот на добивка;
- данокот на додадена вредност;
- данокот на наследство и подарок и
- даноците на имот.

Даночните поттикнувања ќе ги разгледаме според:

- видовите на даноци и
- според субјектот за кого се наменети - едни се наменети за донаторот, а други се за примателот на донацијата, односно за самиот проект.

2.3.1 Даночни поттикнувања кај персоналниот данок на доход

На физичко лице кое донира финансиски средства му следува намалување на персоналниот данок за годината во која донирал. Кај овој данок, даночното поттикнување е во вид на директно намалување на данокот, па така за износот на дадената донација се намалува данокот што треба да се плати. Физичкото лице наместо да го плати данокот во полн износ, дел од него може да го донира. Но токму поради ваквото решение, кое, очигледно, повеќе оди на рака на давањето донација, отколку на самото плаќање на данокот, се вградени две ограничувања:

- прво, намалувањето на данокот да биде во висина на дадената донација, но намалувањето на данокот да не биде поголемо од 20% од годишниот износ на персоналниот данок што треба да го плати физичкото лице;
- Второ, намалувањето на персоналниот данок да не може да биде поголемо од 24 000 денари.

Првото ограничување ќе се примени за лицата кои плаќаат помал износ на персонален данок (помал од 120 000 денари на

годишно ниво), а тоа значи дека до овој износ државата и проектот на примателот на донацијата го делат износот на данокот во сооднос 80% : 20%.

Пример 1 за намалување на персоналниот данок при донација од физичко лице (за ограничување 20% од даночен долг).

Физичко лице со годишен персонален данок од 100 000 денари може да оствари даночно поттикнување од 20 000 денари (20% од 100 000 денари):

- ако донира 10 000 денари ќе може за толку и да го намали плаќањето на данокот;
- ако донира донира 30 000 денари, неговото намалување на данокот се сведува на 20 000 денари, колку што изнесува 20% од неговиот персонален данок на годишно ниво;
- оптималното ниво на неговата донација е 20 000 денари (20% од 100 000 денари), но се разбира дека лицето може да донира и поголеми износи, но неговото максимално намалување на данокот што може да го оствари е 20 000 денари.

Второто ограничување ќе се примени кај оние физички лица кои имат поголеми износи за плаќање персонален данок (над 120000 денари на годишно ниво).

Пример 2 за намалување на персоналниот данок при донација од физичко лице (за ограничување максимум 24 000 мкд)

- Ако данокот на годишно ниво е 120 000 денари или поголем од овој износ, во тој случај намалувањето на данокот ќе изнесува точно 24 000 денари (20% од 100 000 денари), доколку лицето донира 24 000 денари или повеќе.
- Ако донира помал износ од 24 000 денари, тогаш намалувањето на данокот ќе биде во висина на донацијата.
- Ако донира поголем износ од 24 000 денари, намалувањето ќе изнесува само 24 000 денари.

Кај лицата со персонален данок поголем од 120 000 денари, износот на данокот на годишно ниво се дели на следниов начин: 24 000 денари можност за донација и остатокот на персоналниот данок да се уплати како данок на државата.

Ова даночно намалување физичкото лице - донатор може да го оствари само со поднесување на годишна даночна пријава (Образец ПДД- ГДП). Ваква годишна даночна пријава поднесуваат лицата кои освен плата, остваруваат други лични примања: дивиденди, камати, приходи од издавање под наем на движни и недвижни предмети, капитални добивки, приходи од договори за дело, приходи по основ на авторски права и слично. Значи во овој момент, само оние физички лица кои остваруваат други лични примања можат да се стекнат со даночни ослободувања кај персоналниот данок, а не и повеќето вработени граѓани на РМ на кои работодавачите им го плаќаат персоналниот данок по примањето на платата.

Годишни даночни пријави поднесуваат релативно мал број на физички лица, според последните податоци нешто помалку од 10% од вкупниот број на вработени лица во Република Македонија. Но се очекува за неколку години да се направи радикален пресврт во однос на поднесувањето на годишните даночни пријави и на тој начин ќе им се овозможи на голем број лица да го остварат ова даночно поттикнување, потврдувајќи ја својата филантропска определба. Република Македонија е земја кандидат за членство во ЕУ и мора што поскоро и во овој дел да применува европски практики.

За да се оствари ова даночно поттикнување, даночниот обврзник - физичкото лице во прилог на годишната даночна пријава ги доставува: Донаторскиот договор и документот врз основа на кој е извршена уплатата на донираниот износ.

Да потсетиме за постоењето на уште едно даночно поттикнување, а тоа е дека на примањата по основ на примените донации не се плаќа персонален данок.

2.3.2. Даночни поттикнувања кај данокот на добивка

Даночното поттикнување кај данокот на добивка е предодредено за правните лица, бидејќи тие се обврзници на овој вид данок.

Кај овој вид данок имаме едно поттикнување за дадените донации, а второто поттикнување е за дадените спонзорства. Еден правен субјект, како даночен обврзник може да ги оствари двете даночни поттикнувања или само едното, кое било.

Даночните поттикнувања изнесуваат:

- за дадените донаци: до 5% од вкупниот приход на давателот и
- за дадените спонзорства: до 3% од вкупниот приход на давателот.

Даночното поттикнување е соодветно на големината на дадената донација /спонзорство сè до онаа големина кога не преминува преку 5%, односно преку 3% од вкупниот приход. Вкупниот приход е еден од најголемите економски параметри на фирмата, што укажува на тоа дека станува збор за значителни износи на даночни поттикнувања, односно за значителни износи на донација /спонзорство кои можат да се дадат за остварување на јавниот интерес.

Износот на дадената донација/спонзорство ја намалува даночната основа од која се пресметува данокот на добивка. Тоа значи дека на износот на дадената донација не се пресметува данок на добивка. Ако фирмата - даночен обврзник даде донација/ спонзорство, државата на тој износ не собира данок на добивка, за разлика од порано кога претставниците на фирмите го изнесуваа фактот дека им ќе дадат донација, и на тој износ државата ќе си го наплати данокот. Сега повеќе не е така.

Сепак, заради заштитата на даночните приходи, горната граница на остварување на ова даночно поттикнување е поставена до 5%, односно до 3% од големината на вкупниот приход. Колку фирмата остварува поголем вкупен приход, толку повеќе може да даде донација, односно спонзорство.

Пример за даночно поттикнување кај данокот на добивка за дадена ДОНАЦИЈА од правно лице

- Ако вкупниот приход на фирмата во една календарска година изнесува 1 милион денари, максималниот износ што може да го оствари фирмата како намалување на даночната основа е 50 000 денари, ако даде донација.
- Доколку даде донација од 25 000 денари, намалувањето на даночната основа ќе биде само за 25 000 денари.
- Доколку даде донација од 80 000 денари, намалувањето на даночната основа ќе биде само за 50 000 денари (бидејќи 5% од 1 милион е 50 000 денари).

Пример за даночно поттикнување кај данокот на добивка за дадено СПОНЗОРСТВО од правно лице

- Ако вкупниот приход на фирмата во една календарска година изнесува 1 милион денари, максималниот износ што може да го оствари фирмата како намалување на даночната основа е 30 000 денари, ако даде спонзорство.
- Доколку даде спонзорство од 20 000 денари, намалувањето на даночната основа ќе биде само за 20 000 денари.
- Доколку даде спонзорство од 40 000 денари, намалувањето на даночната основа ќе биде само за 30 000 денари (бидејќи 3% од 1 милион денари е 30 000 денари).

Овие даночни поттикнувања се искажуваат во даночниот биланс по поднесувањето на годишната сметка за изминатата календарска година.

За да се оствари ова потребно е да се има: Донаторски договор, потврда за донацијата, решение за потврдување на јавниот интерес (не е задолжително, како што е објаснето во делот за ова решение), но не мора да се има потврда за регистрација на проектот (види секција 2.4.).

2.3.3. Даночни поттикнувања кај данокот на додадена вредност (ДДВ)

Даночните поттикнувања кај ДДВ можеме, поради нивните различности во остварувањето, да ги поделиме во 3 групи:

1. при набавките за реализирање на активностите на примателот на донацијата;
2. при прибирање на средства преку влезници за јавни настани и
3. при прибирање на средства со донирање преку СМС пораки и телефонски јавувања.

2.3.3.1. Даночните поттикнувања при набавките за реализирање на активностите на примателот на донацијата

Ова даночно поттикнување се применува при примањето на исполнувања кои овозможуваат реализирање на активност или

проект на примателот на донација. Спроведување на активности или проектот наметнува излегување на пазарот и набавување на потребните добра и услуги. На пазарот сите добра и услуги се со пресметан ДДВ. Во тој момент, пазарот, односно продавачите на добра и давателите на услуги, не можат (а и не треба) да препознаат дека некој има за цел остварување на јавен интерес. Така, продавачите на добра и на услуги во своите фактури ќе ни пресметаат ДДВ. На имплементаторот му паѓа на одговорност да ги заштити средствата за проектот и од нив да не се одлее дел за плаќање на ДДВ на испорачателите. Заштедата е во висина на пресметаниот ДДВ, а кога стапката е 18%, тоа е скоро една петтина од вкупните средства.

Ова даночно поттикнување се остварува со обезбедување на средства од буџетот на РМ за плаќање на ДДВ. Значи станува збор за т.н. индиректни даночни ослободувања. Во Законот, иако никаде не стои дека овој промет е ослободен од ДДВ, тоа се подразбира со следнава одредба на Законот: „обезбедувањето средства од буџетот на Република Македонија се извршува на ист начин како кај прометот извршен за реализирање на странските донации ...“ (член 15, став 1, втора реченица на ЗДСЈД).

Како организација спроведувач на активности од проект за кој се донирани средства од еден или повеќе даватели на донација, пред да ја примиме фактурата за испорачаните добра и услуги за реализирање на проектот, на испорачателот треба да му ја дадеме потврдата за регистрацијата на проектот (се разбира дека претходно треба да ги обезбедиме 4 документи за даночните поттикнувања, меѓу кои е и оваа потврда, претставени во едно од следните поглавја на оваа брошура). Оваа потврда за регистрацијата на проектот не служи за суспендирање на даночната обврска за пресметување на ДДВ, туку за уверување на испорачателот дека треба да очекува плаќање на ДДВ од буџетот на Република Македонија. Врз основа на оваа потврда испорачателот во фактурата го впишува и името на проектот, веднаш до името на примателот на прометот, во делот на фактурата каде се наведува до кого е упатен прометот, односно до кого е упатена фактурата. Ова се прави за да се разликува оваа фактура од останатите фактури за кои прометот не подлежи на даночни поттикнувања.

Штом ќе се прими прометот и фактурата за него, отпочнува постапката за обезбедувањето средства од буџетот на Република Македонија. Оваа постапка ќе ја претставиме преку дејствијата и обврските што ги преземаат:

- имплементаторот (или корисникот на донацијата) и
- испорачателот на прометот.

Имплементаторот или корисникот на донацијата, вообичаено, договорено или со доброволно преземена обврска, ги води скоро сите административни работи околу остварувањето на ова даночно поттикнување. Штом ја добие фактурата од испорачателот на прометот, може да поднесе:

2.3.3.1.1. Барање за обезбедување средства од буџетот на Република Македонија

Ова барање⁴ се поднесува до Министерството за финансии - Сектор за даноци, во форма на поднесок (пропратно писмо), а во прилог се доставуваат следните документи :

- потврдата за регистрација на проектот (фотокопија);
- еден примерок од фактурата за испорачаниот промет (оригинален примерок);
- формуларот АЗ (три) - Д во два примероци (даден во поглавје VI на оваа брошура).

Ова барање Секторот за даноци го процесира за неколку работни дена и доколку го одобри го доставува до Секторот за трезор за да изврши плаќање на сметката на испорачателот на прометот, односно на издавачот на фактурата и тоа во износот на пресметаниот данок во таа фактура. Секторот за трезор ќе го изврши ова плаќање само откако издавачот на фактурата ќе го уплати тој ист износ на данок на посебната уплатна сметка: ДДВ по основ на донации. За оваа обврска на испорачателот на прометот ќе стане збор во делот на дејствијата и обврските што треба да ги исполни.

Да напоменеме дека во едно барање може да се бара пари од буџетот за една фактура, за повеќе фактури од една и/или од повеќе фирми. Доколку Барањето го подготвите за повеќе од 10 фактури, колку што има редови во формуларот АЗ (А - три) - Д, тогаш правиме спецификација која треба да се достави во прилог, а во формуларот се наведува дека сме подготвиле спецификација.

2.3.3.1.2. Рок на поднесување

Кога да се поднесе Барањето за обезбедување средства од буџетот одлучува имплементаторот, односно корисникот на

⁴ Пример на Барањето за обезбедување средства од буџетот на Република Македонија, донација е прикажан во поглавје VII на оваа брошура. Истиот може да се најде во електронска форма на интернет страницата на ЦИРА: www.cira.org.mk во секцијата „НВО закони“.

донација, но барањето ќе биде одбиено доколку се поднесе по 30 јуни идната година, по годината во која е извршен прометот, односно издадена фактурата.

Потсетуваме на едно општо даночно и буџетско правило според кое правото на поврат на ДДВ или право на обезбедување на средства од буџетот на РМ може да се оствари до 30 јуни идната година која следи по годината во која е извршен прометот, односно испоставената фактура (наједноставно, ако датумот на фактурата е во 2007 година, може да се поднесе барање до 30 јуни 2008 година). Поднесување на барање по овој рок, значи необезбедување средства од буџетот на РМ, односно неостварување на даночното поттикнување.

Има уште еден рок на кој треба да се внимава, а тоа е рокот определен за завршување на проектот. Се извршуваат плаќања, односно се обезбедуваат средства од буџетот и по изминувањето на 3 месеци по изминувањето на рокот со кој е одредено завршувањето на проектот. Но по изминувањето и на овие 3 месеци, тогаш се бара измени во потврдата за регистрација на проектот, односно нова потврда со нов рок на завршување на проектот.

Што ќе се случи ако се пробие предвидениот рок за спроведување на проектот?

Често се случува проектот да не биде завршен во предвидениот рок наведен во договорот за донација и спонзорство и наведен во потврдата за регистрација на проектот во СЕП. Тогаш се постапува на еден од следните начини:

- или во СЕП се бара нова потврда за регистрација, означена како регистрација БИС;
- или доколку пречекорувањето е од само неколку месеци, со Барањето за обезбедување на средства од буџетот на РМ, кое се поднесува до Министерството за финансии - Сектор за даноци, се приложува известување за причините за доцнењето.

2.3.3.1.3. Дејствија и обврски што треба да ги исполни испорачателот на прометот

Испорачателот на прометот не остварува никакви даночни поттикнувања, туку едноставно ја искористува можноста да оствари промет, односно да продаде производ или услуга. За извршениот промет издава фактура, во која пресметува ДДВ.

Оваа фактура и овој ДДВ во неа се исти како секоја друга фактура и како секој ДДВ влегува во пресметката на ДДВ (на поле 2 или на поле 4, во зависност од тоа дали стапката е 18% или 5%) и на тој

начин за истиот износ го подига даночниот долг на испорачателот на прометот (а даночниот долг е толку колку што е искажан во поле 15).

Дотука е сè исто и се постапува како и со секоја друга фактура, само уште еднаш да напомниме дека испорачателот на прометот - издавачот на фактурата има обврска да го впише и името на проектот, веднаш до името на примателот на прометот, во делот на фактурата каде се наведува до кого е упатен прометот, односно до кого е упатена фактурата.

Различно постапување имаме само при измирувањето на даночниот долг, односно при плаќањето на данокот.

Најнапред да го објасниме вообичаеното постапување при плаќањето на данокот. Полето 15 на пресметката на ДДВ ни го дава износот на данокот што треба да го платиме и со неговото плаќање престанува нашиот долг.

Кога имаме издадено фактура со ДДВ за проект финансиран со домашна донација, се постапува поинаку при плаќањето на даночниот долг. Најнапред го плаќаме износот на ДДВ искажан во фактурата издадена на испорачаниот промет за проектот финансиран со домашна донација на Трезорската сметка 100000000063095 - Народна банка на Република Македонија, уплатната сметка за јавните давчки: 84 (ознаката на општината) 02902, цел на дознака: ДДВ по основ на донации, приходна шира: 714119, како што е тоа одредено со Упатството за начинот на евидентирањето, распоредувањето и повратот на јавните приходи („Службен весник на РМ”, број 8/2006 до 54/2007).

Оној износ што останува до износот на данокот што го утврдиме во поле 15 се уплатува на вообичаената уплатна сметка на ДДВ: 84 (ознаката на општината) 02687, цел на дознака: ДДВ, приходна шифра: 714119.

Што се случи? Го уплативме ДДВ-то на две уплатни сметки, ама вкупно не плативме ништо повеќе отколку што ни покажа износот во полето 12 на Пресметката на ДДВ.

Што постигнавме со ова? Ја исполнивме нашата обврска и создадовме очекување буџетот на РМ, односно Трезорот да ни го плати износот на ДДВ искажан во нашата фактура издадена на испорачаниот промет за проектот финансиран со домашна донација.

Значи за плаќањето на ДДВ не употребивме средства од преоктот, туку средства од буџетот. На овој начин финансиските средства наменети за проектот целосно одат за негова рализација, односно ниту еден денар не завршува во буџетот.

2.3.3.1.4. Донирање добра или услуги

Честопати донаторот полесно ќе се одлучи наместо во пари донацијата да биде во добра или услуги и тоа токму оние добра кои ги произведува или оние услуги кои ги дава или пак извршува промет со нив. Во тој случај можат да се остварат следните поголеми или помали даночни поттикнувања во зависност од тоа дали проектот е регистриран или не.

Доколку давањето на доброта или услугата е за регистриран проект во СЕП, тогаш се постапува на следниот начин:

- во фактурата се наведува името на прометот онака како што е регистриран покрај името на имплементаторот или корисникот на донацијата (веќе погоре објаснето);
- во фактурата се наведува износот на донацијата (колку што е пазарната вредност без ДДВ и се пресметува износот на ДДВ;
- во фактурата се става, т.н. некомерцијална клаузула: „по оваа фактура не се очекува плаќање, бидејќи станува збор за донација според договорот за донација бр. ....“;
- по оваа фактура, се разбира, не се врши плаќање кон испорачателот - донаторот;
- оваа фактура се поднесува за обезбедување на средства од буџетот за плаќање на ДДВ, значи се спроведува веќе наведената постапка;
- испорачателот - донаторот ги има истите обврски погоре наведени (потсетување: да го уплати пресметаниот износ на ДДВ на посебната уплатна сметка и др.).

Какви даночни последици се настанати при овој начин на донирање? За оваа донација ДДВ ќе се плати од буџетот на РМ, а испорачателот - донаторот не го изгуби правото на одбивка на претходен данок кој му припаѓа на донираното добро или услуга.

Помали даночни поттикнувања можат да се остварат кога се донираат добра или услуги доколку проектот не е регистриран. Тогаш, испорачателот - донаторот не пресметува ДДВ на донираното добро или услуга, но го губи правото на одбивка на претходен данок кој му припаѓа на донираното добро или услуга. Ова решение е според Законот за ДДВ. Овде е сосема јасно дека државта се согласува да го собере ДДВ во помал обем, на ниво на претходната трансакција.

Сосема е јасно е дека секогаш треба да се настојува да се остварат поголемите даночни поттикнувања, а за сметка на таа подготвеност да се поднесе и поголем административен товар.

2.3.3.2 Прибирање на средства преку влезници за јавни настани

Собирање на средства за финансирање на одредна активност од јавен интерес може да се направи и преку одржување на настан, културен, спортски и друг јавен настан, односно од надоместокот за влезниците. На овој надоместок не се пресметува ДДВ, а уште позначајно е што не се губи правото на одбивка на претходниот данок. Овде, добрите познавачи на правилата на ДДВ ќе препознаат т.н. скриена нулта стапка на ДДВ (најчесто применувана кај извозот). Но тоа не е сè, на ова треба да се надоврзе остварувањето на правото на обезбедување на средства од буџетот на РМ, со поднесување на административниот товар за остварувањето на пошироките даночни поттикнувања (регистмирањето на проект и спроведување на пропишаните постапки претставени во поглавје VI на оваа брошура).

2.3.3.3 Прибирање на средства со донирање преку СМС пораки и телефонски јавувања

Собирање на средства за финансирање на одредна активност од јавен интерес може да се направи и преку надоместокот за телефонски јавувања.

Сè што е кажано за собирањето на средства преку влезници за јавни настани важи и за собирањето преку надоместокот за телефонски јавувања.

2.3.4 Даночни поттикнувања кај данокот на наследство и подарок

Граѓанските организации без да платат данок на наследство и подарок можат да наследуваат, односно да примаат подарок врз основа на договор за подарок - недвижен имот (деловни згради, деловни простории, станбени згради и станови, земјиште, шуми и др.).

Ова даночно ослободување се однесува и за наследување, односно примања на подарок кога се наследува, односно прима: готови пари, парични побарувања, хартии од вредност и друг подвижен имот.

Ова даночно поттикнување ќе биде интересно во наредните години, кога ќе станува збор за основање фондации, задужбини, легати и сл.

2.3.5. Даночни поттикнувања кај данокот на имот

Ова даночно поттикнување, односно ослободување од данок на имот се однесува за имотот кој подлежи на данок на имот, кој е изграден од донација или пак е примен како наследство и подарок.

2.4. Потребни документи за даночните поттикнувања

За да се остварат даночните поттикнувања кои ги нуди Законот за донации и спонзорства во јавните дејности потребно е да се оформат следните 4 документи:

- Донаторски договор (и/или договор за спонзорство);
- Потврда за донацијата;
- Решение за потврдување на јавниот интерес и
- Регистрација на проектот.

2.4.1. Донаторски договор (и/или договор за спонзорство)⁵ се склучува меѓу давателот на донацијата/спонзорството и примателот. Во овој договор, секако централно место му се дава на предметот на донацијата/ спонзорството и целта што се сака да се постигне со проектот што се спроведува. Членот 6, став 1 на ЗДСЈД го наметнува овој почетен документ како задолжителен, а упатува на тоа дека треба да биде во согласност со Законот за облигационите односи.

Од даночен аспект најбитно е во донаторскиот договор да се стави т.н. даночна клаузула, која ќе одредува примателот на донацијата за примената донација да не прави никакви противисполнувања кон давателот на донацијата. Ваква одредница е потребно да стои во Донаторскиот договор, за јасно да се разликува од Договорот за спонзорство, за да се остварат поголемите даночни поттикнувања и да, евентуално, даночните власти не го преквалификуват овој Донаторски договор во Договор за спонзорство, со сите последици што ќе произлезат од тоа. Значи е потребно јасно разграничување меѓу донација и спонзорство. Спонзорството има комерцијално обележје, примателот на спонзорството исполнува одредени противисполнувања кон давателот на спонзорството. За даночни цели, динстикцијата што е направена во овој закон е сосема доволна. Потсетуваме на нивното дефинирање во член 3, точка 1 и 2, а тука ни помага и одред-

⁵ Пример на Донаторски договор е прикажан во поглавје VI на оваа брошура. Истиот може да се најде во електронска форма на интернет страницата на ЦИРа: www.cira.org.mk во секцијата „НВО закони“.

бата во член 9, каде стои дека објавувањето на името, фирмата и заштитниот знак на давателот на донацијата и спонзорството во јавните, печатените и електронските медиуми не се смета за реклама, т.е. дека тие дејствија можат да се вршат и во случај на донација.

2.4.2. Потврда за донација⁶ - ја издава примателот на донацијата за да му послужи на давателот на донацијата пред даночните власти дека станува збор за донација, за да му овозможи да ги оствари даночните поттикнувања за донациите, бидејќи тие се поголеми од оние за спонзорството.

Оваа потврда е дадена како прилог на Правилникот за формата и начинот на издавање на писмена потврда за донации во јавните дејности („Службен весник на РМ“, број 130 /2006). Ова не е некаков голем административен товар. До овој заклучок брзо ќе дојдеме откако ќе се види неговата форма и елементите кои се наведуваат во него, посебно кога ќе се има во предвид дека оваа потврда ја издава самиот корисник на донацијата.

2.4.3. Решение за потврдување на јавниот интерес - Ова решение го издава Министерството за правда, на барање на давателот на донацијата/спонзорството. Овој факт му дава карактер на факултативен документ и по правило не мора да се побара кога е сосема недвосмислено јасно дека проектот има јавен интерес (пр: проект за борба против некое детско заболување).

Барање за издавање на ова решение се поднесува во слободна форма, односно нема пропишан формулар⁷. Во Барањето се наведува името на подносителот - донаторот/давателот на спонзорството, името на проектот, името на корисникот, временската рамка на спроведувањето на проектот, вредност на проектот, а посебно се објаснува предметот и целта на донацијата/спонзорството и се дава пошироко образложение за остварувањето на јавниот интерес.

⁶ Пример на Потврдата за донација е прикажан во поглавје VI на оваа брошура. Истиот може да се најде во електронска форма на интернет страницата на ЦИРа: www.cira.org.mk во секцијата „НВО закони“.

⁷ Пример на Барање за потврдување на јавниот интерес е прикажан во поглавје VI на оваа брошура. Истиот може да се најде во електронска форма на интернет страницата на ЦИРа: www.cira.org.mk во секцијата „НВО закони“.

Министерството за правда пред да издаде решение со кое ќе го потврди јавниот интерес на проектот, бара мислење од надлежниот ресорен орган за областа во која се спроведува проектот (пр. ако проектот е од областа на здравството, мислење се бара од Министерството за здравство).

За издавањето на ова решение се применува институтот „одобрување со молчење“, а тоа значи дека доколку во рок од 15 дена од денот на приемот на Барањето, Министерството за правда не издаде решение, се смета дека е потврден јавниот интерес, односно дека Барањето е позитивно решено.

2.4.4. Регистрација на проектот - Ова е потребно за да се остварат даночните поттикнувања кај данокот на додадена вредност (ДДВ), а тоа значи откако ги „собравме парите на купче“, да се потрудиме да не ни се одлеат за плаќање на ДДВ, туку целокупниот износ да го употребиме за реализирање на проектот.

Регистрацијата на проектот се врши во Секторот за европски прашања - Одделение за координирање на странска помош, каде се врши и регистрацијата на странските донации. Со ова:

- се потврдува изедначувањето на третманот на донацијата без разлика на тоа дали е од странство или од дома;
- се овозможуваат точни и еднозначни информации и податоци за анализи за едните и за другите донации;
- на странската и на домашната донаторска заедница им се понудуваат високо квалитетни податоци и анализи за донациите;
- ист орган (МФ) не може да регистрира и да исплатува средства од буџетот заради евентуалната опасност од злоупотреби.

Регистрацијата се врши со поднесување на барање⁶ до Секторот за европски прашања. Во прилог на ова барање се поднесува Донаторскиот договор.

⁶ Форматот на Барањето за регистрација на проектот многу бргу ќе може да се најде на интернет страницата на СЕП: www.sep.gov.mk. Пример на формат на Барање за регистрација на странска донација (кој ќе биде многу сличен со тој за домашна донација) е прикажан во поглавје VI на оваа брошура. Истиот може да се најде во електронска форма на интернет страницата на ЦИРА: www.cira.org.mk во секцијата „НВО закони“

Регистрацијата е извршена со издавање на потврда за регистрација, во која се наведени: датумот на Договорот за донација, името на проектот, вредноста на проектот, давателот на донацијата, името на имплементаторот, примателот на донацијата, временската рамка и одредени технички податоци.

Оваа потврда за регистрација е основен документ врз основа на која се остваруваат даночните поттикнувања кај ДДВ. Таа во фотокопија треба да се даде на:

- секој изведувач/контрактор, кој испорачува промет за реализирање на проект или активност на примателот на донација и
- се приложува секогаш кога се бараат средства од буџетот на РМ за плаќање на ДДВ кон контракторите.

Оваа потврда се употребува многу често и е основен документ за остварувањето на даночните поттикнувања кај ДДВ, таа е сокогаш таму каде се остварува даночното поттикнување.

Со овие 4 документи ја воспоставивме правната рамка и можеме да отпочнеме со имплементирање на проектот, но и со остварувањето на даночните поттикнувања.

Можеме и да не ги правиме овие 4 документи, проектот може да се реализира и без овој административен товар, но тогаш нема да биде јасно дали ќе може да ги користиме до крај сите поволности што ни ги дава Законот. Или на донаторите не им овозможуваме максимално да ги остварат даночните поттикнувања на кои имаат право или скоро една петтина од средствата определени за проектот треба да ги дадеме за плаќање на ДДВ (18% е нешто помалку од една петтина од вкупниот износ на донираните средства, кои колку и да изнесуваат, се значајни за остварување на целите на донацијата).

Можеме да одбереме опција да го преполовиме административниот товар, па само да му овозможиме на донаторот да ги оствари даночните поттикнувања, а при реализирање на проектот да плаќаме ДДВ.

Можеме да одбереме друга опција, да ги оствариме даночните поттикнувања кај ДДВ, а да не се потрудиме да ги оствариме даночните поттикнувања наменети за донаторите, некогаш и самата правна ситуација ќе го наметне таквото решение (ситни, мали, во незначителни износи донации од голем број на физички лица).

Но секогаш ќе бидеме најуспешни, ако ги оствариме сите видови даночни поттикнувања и во нивниот максимален износ. Даноците не се само присила, даноците се потврда на нашата поврзаност со заедницата, даноците се и потреба од знаење и од нивно почитување. Од друга страна, даночните поттикнувања, односно даночните олеснувања и ослободувања не се само отстапување од правилото или признавање на неговата несовершенство, туку и механизам за остварување на една подоцнежна цел: денес ќе се собере помалку данок, а по извесно време, откако ќе зајакне даночниот извор, ќе се собере повеќе данок и ќе се надомести „изгубениот“ даночен приход заради даденото поттикнување. Ако е тоа така, треба да се почитува интенцијата на Законот, а тоа е уште еден поттик целосно да се остварат даночните поттикнувања.

2.5. Известување за користењето на донацијата и спонзорството

Овој закон наметнува обврска, покрај склучување на Договор за донација и спонзорство, и изготвување на Извештај за користењето на донацијата и спонзорството. Извештајот го подготвува, по правило, примателот на донацијата и/или спонзорството, односно имплементаторот, иако во Законот стои дека давателот и примателот на донацијата и/или спонзорството се должни да изготват Извештај за дадената и за добиената донација и/или спонзорство.

Во Законот се наведени неколку задолжителни елементи на овој извештај: (1) име и назив на давателот; (2) името и називот на крајниот корисник; (3) опис на предметот на донацијата и спонзорството (количината, вредноста и други поединости); (4) крајната употреба на предметот на донацијата и спонзорството.

Овој извештај заедно со Договорот за донацијата и спонзорството се доставуваат до УЈП, најдоцна 30 дена од денот на реализирање на проектот кој е поддржан или се остварува со донацијата и спонзорството или како што стои во Законот: „најдоцна 30 дена од денот на исполнувањето на договорот“.

2.6. Изземање од даночните поттикнувања

Само да спомнеме дека даночните поттикнувања според Законот за донации и спонзорство во јавните дејности не смеат да се употребуваат за донации и спонзорства кога тие се упатени кон:

во јавните дејности и други даночни закони

- поддршка на политички партии и партиски кампањи и
- давање од претпријатие кон други претпријатија.

2.7. Даночните поттикнувања за средствата што ги добиваат граѓанските организации од буџетот на РМ и од буџетите на општините

Средствата што ги добиваат граѓанските организации од буџетот на РМ, од министерствата, агенциите и другите владини тела и организации, како и од општинските буџети, бидејќи по својата финансиска природа се донации, ги остваруваат даночните поттикнувања според Законот за донации и спонзорства во јавните дејности, доколку со нив се остварува јавниот интерес. Бидејќи станува збор за донации, во овој случај само од државата или од општината, за да ги остварат даночните поттикнувања предвидени со овој Закон, треба да се спроведат сите предвидени административни постапки, погоре наведени.

III. ДАНОЧНИ ПОТТИКНУВАЊА ЗА СТРАНСКАТЕ ДОНАЦИИ

Вовед

Во нашата земја се реализирани, а и во тек се многу проекти, финансирани од странски донации. Реализирањето на овие проекти е од исклучително значење за подигање на нивото на развојот на нашата земја. Оттука и значењето на даночните поттикнувања за нив, како потврда на нивната прифатливост, значење и потреба, а со тоа Република Македонија ја потврдува своја определеност за учество во меѓународната соработка.

Овие даночни поттикнувања се применуваат од денот на применувањето на данокот на додена вредност во РМ - 1 април 2000 година и се остваруваат во две форми:

- во форма на поединечно увезување на добро и
- во форма на регистриран проект.

Која форма ќе се избере зависи од самата суштина на работата. Ако се работи за подолгорочен проект, кој вклучува и набавки во земјата, тогаш сосема е јасно дека треба да се избере формата на регистриран проект за да се остварат даночните поттикнувања во потполн обем.

За остварување на даночните поттикнувања, и кај двете форми потребно е спроведување на одредени административни постапки. Овде основна цел ни е да ги обработиме административните постапки за да ги охрабриме сите оние кои треба да ги остварат овие даночни поттикнувања така што административниот товар нема да биде пречка во нивното остварување.

3.2. Форма на поединечно увезување на добро

Кај оваа форма на поединечно увезување на добро, даночното поттикнување односно ослободување од плаќање на ДДВ при увоз,

може да се оствари при:

- увоз на добра наменети за бесплатна поделба на жртвите во природни или други непогоди и
- увоз заради спроведување на хуманитарни активности.

Најдобар преглед за што станува збор ќе се има доколку ги наведеме законските одредби онака како што стојат во Законот за данокот на додадена вредност („Службен весник на РМ“, број 44/99, 59/99, 86/99, 11/2000, 8/2001, 21/2003, 19/2004, 33/2006, 45/2006, 101/2007 и 114/2007):

член 27-б, точка 10 гласи: „Државни органи или регистрирани хуманитарни или добротворни организации, за добра кои бесплатно ги увезуваат, а кои се наменети за бесплатна поделба на жртвите од природни или други непогоди или за добра кои остануваат во сопственост на тие организации, а кои се наменети за бесплатно ставање на располагање на жртвите на тие непогоди. Ослободувањето не се однесува на материјал и опрема наменета за обнова на подрачјата кои ги зафатила природна или друга катастрофа. Ослободувањето се однесува само на организации кои водат соодветно книговодство и им овозможуваат на надлежните органи надзор над нивното работење и кои по потреба нудат гаранција како инструмент за обезбедување на плаќањето“;

член 27-б, точка 11 гласи: „регистрирани хуманитарни или добротворни организации за добра кои бесплатно ги увезуваат од странство за извршување на нивните хуманитарни активности. Ослободувањата не се однесуваат на алкохолни пијалаци, тутун и производи од тутун, како и на моторни возила (освен амбулантни возила за превоз на болни и повредени лица). Ослободувањето се однесува само на организација која води соодветно книговодство и на надлежните органи им овозможува надзор над нивното работење, и кои по потреба нудат гаранција како инструмент за обезбедување на плаќањето“;

Кратко појаснување и неколку практични совети за остварување на овие даночни поттикнувања:

1. Овие законски одредби не поставуваат услов кој може да биде донатор, туку тоа е оставено тоа да биде секој од странство кој се одлучил да донира добро во РМ;
2. Она што треба да се докаже е дека станува збор за донација, а тоа се докажува со еден од следните документи: (1) Донаторски договор или (2) Изјава на донаторот дека станува збор за донација, на кого му ја дава и целта што се сака да се постигне со донацијата или (3) фактура со т.н. некомерцијална казула, во следната смисла: „,по оваа фактура нема да се изврши плаќање, бидејќи станува збор за донација ...“ (или

нешто во таа смисла). Повторуваме: само еден од овие документи кој треба да се предаде на царинскиот орган најдоцна до моментот на завршувањето на постапката на царинење.

3. Второто докажување е дека станува збор за „регистрали хуманитарни или добротворни организации“. Ова може да се докажува со: (1) Решението за регистрација на организацијата, (2) Статутот на организацијата или (3) Програмата за работа на организацијата. Понекогаш е доволно да се докаже само со поднесување на Решението, доколку во самото име на организацијата ја има одредницата хуманитарна или добротворна организација, но понекогаш ќе треба и трите документи да се поднесат. Ова потврдување го прави Министерството за финансии - Секторот за даноци со издавање на мислење дека странува збор за регистрирана хуманитарна или добротворна организација и барањето за мислење се упатува на таа адреса. Добиеното позитивно мислење се доставува до царинскиот орган, најдоцна до моментот на завршувањето на постапката на царинење.

(На авторот на овие редови сосема му е јасно дека е направена груба грешка и неправда со наведување на одредницата: регистрирани хуманитарни или добротворни организации).

3.3. Форма на регистриран проект

3.3.1. Услови за остварување на даночното поттикнување

За остварување на даночните поттикнувања се битни следниве два услови:

- да постои договор меѓу Владата на РМ, нејзините министерства, тела и организации и странскиот донатор и
- во овој договор да стои клаузулата дека донираните средства нема да се користат за плаќање на даноци во РМ.

3.3.2. Видови на даночни поттикнувања

Кај оваа форма се остваруваат следните видови поттикнувања:

1. според видот на данокот, односно јавната давачка се остварува ослободување од:

- царина;
- акциза и
- ДДВ.

2. според начинот на остварувањето:

- директно ослободување и
- индиректно ослободување (плаќање или враќање на данокот).

3. според органот каде што се води административната постапка:

- кај царина при увоз на добра наменети за реални зирање на проектот;
- Министерството за финансии: Секторот за даноци и Секторот за трезор и
- УЈП - Регионална дирекција во Скопје - Одделение за враќање на данок на посебни субјекти.

3.3.3. Регистрација на проектот

Имплементаторот или кој било субјект задолжен за спроведување на оваа постапка, до Секретаријатот за европски прашања - Сектор за координација на странска помош, поднесува Барање за регистрирање на проектот. Ова барање ќе го најдете во овој прирачник или на веб-страната на Секретаријатот за европски прашања: www.sep.gov.mk.

Со Барањето се доставува копија од Донаторскиот договор.

Секторот за координација на странска помош од став 1 на овој член издава потврда за извршената регистрација на проектот. И оваа потврда ќе ја најдете во овој прирачник или на веб-страната на Секретаријатот за европски прашања: www.sep.gov.mk.

3.3.4. Даночен број на проектот и отворање на сметка во деловна банка

Добивањето на единствен даночен број (ЕДБ) за проектот се врши во Управата за јавни приходи - Регионална дирекција - Скопје, со поднесување на пријава за општата даночна регистрација, затоа се пополнуваат само оние полиња за кои имаме податоци. Оваа пријава ја има на веб-страната на УЈП: www.ujp.gov.mk.

Во случаите кога се употребува формуларот А2-П за извршување на враќање на платена акциза и ДДВ за набавените добра и користени услуги во Република Македонија за службени потреби (струја, вода, телефон, греење, гориво, канцелариски материјали и сл.) за реализирање на проекти треба да се отвори сметка на територијата на Република Македонија (кај деловни банки или трезорска сметка).

3.4. Плаќање на ДДВ и акцизата за прометот на добра и услуги во земјата за реализирање на проектот

Бидејќи ослободувањето од ДДВ и акциза се остварува на индиректен начин, односно со обезбедување на средства за плаќање на ДДВ и акциза од буџетот на Република Македонија, до Министерството за финансии - Сектор за даноци се поднесува барање - попатно писмо.

Со попатното писмо се приложуваат следните документи:

1. Образецот А3-П во два примероци (Образец А3-П кој е даден во прилог на ова упатство);

2. Копија од потврдата за регистрација на проектот во Секретаријатот за европски прашања - Сектор за координација на странска помош;

3. Фактура (ситуација, или др. документ) во оригинал, од испорачателот на доброто или вршителот на услугата, упатена кон проектот на име под кое е регистриран проектот, а во која е назначен и субјектот за спроведување на проектот (имплементаторот). Во фактурата мора да е посебно искажан износот на ДДВ и акцизата во денари.

Имплементаторот го известува испорачателот на прометот дека е поднесено Барање за плаќање од буџетот на РМ за да ги исполни натамошните одговорности, односно да изврши уплата на посебната сметка на ДДВ и да очекува во наредните два до три дена плаќање од буџетот на РМ.

3.5. Дејствијата и обврските што треба да ги исполни испорачателот на прометот

Испорачателот на прометот за извршениот промет издава фактура, во која пресметува ДДВ. Оваа фактура и овој ДДВ во неа се

исти како секоја друга фактура и како секој ДДВ влегува во пресметката на ДДВ (на поле 2 или на поле 4, во зависност од тоа дали стапката е 18% или 5%) и на тој начин за истиот износ го подига даночниот долг на испорачателот на прометот (а даночниот долг е толку колку што е искажан во поле 15).

Да потсетиме дека испорачателот на прометот - издавачот на фактурата има обврска да го впише и името на проектот веднаш до името на примателот на прометот во делот на фактурата каде се наведува до кого е упатен прометот, односно до кого е упатена фактурата.

Во пресметката на ДДВ во полето 15 се искажува износот на данокот што треба да се плати, но бидејќи во полето 2 или 4 го вклучивме искажаниот ДДВ во фактурата за проектот, треба најнапред овој износ да се плати на: Трезорската сметка 100000000063095 - Народна банка на Република Македонија, уплатната сметка за јавните давачки: 84 (ознаката на општината) 02902, цел на дознака: ДДВ по основ на донации, приходна шифра: 714119, а остатокот на долгот се уплатува на редовната сметка на ДДВ. На овој начин, вкупната уплата е токму толку колку што е пресметана во поле 15, и УЈП веднаш гледа дека колку е пресметано, толку е платено, не реагира и двете сметки се кај неа. Со двете уплати на две различни уплатни сметки е измирен долг по основ на ДДВ.

Различно постапување имаме само при измирувањето на даночниот долг, односно при плаќањето на данокот.

Кога имаме издадено фактура со ДДВ за проект финансиран со домашна донација, се постапува поинаку при плаќањето на даночниот долг. Најнапред го плаќаме износот на ДДВ искажан во фактурата издадена на испорачаниот промет за проектот финансиран со домашна донација на Трезорската сметка 100000000063095 - Народна банка на Република Македонија, уплатната сметка за јавните давачки: 84 (ознаката на општината) 02902, цел на дознака: ДДВ по основ на донации, приходна шифра: 714119, како што е тоа одредено со Упатството за начинот на евидентирањето, распоредувањето и повратот на јавните приходи („Службен весник на РМ“, број 8/2006 до 54/2007).

Што постигнавме со ова? Ја исполнивме нашата обврска и создадовме очекување буџетот на РМ, односно Трезорот да ни го плати износот на ДДВ искажан во нашата фактура, издадена на испорачаниот промет за проектот финансиран со странска донација.

Испорачателот на прометот за извршениот промет по издадената фактура очекува плаќање од средствата на проектот во висина на даночната основа (без износот на пресметаниот ДДВ), а

износот на ДДВ ќе го добие од буџетот на РМ.

На овој начин ниту еден денар од странската донација не завршува во буџетот на РМ, а тоа значи дека сите средства од странската донација одат за реализирање на проектот.

На ваков начин се постапува и во случаите кога во фактурата е пресметана и акцизата, се разбира само уплата се извршува на посебната уплатна сметка наведена во Упатството кое ќе го најдете во овој прирачник или на веб-страната на Министерството за finansii: www.finance.gov.mk.

3.6. Приказ на даночните поттикнувања според административните правила и примената на одредените формулари

3.6.1. Увоз на добра за реализирање на проекти - примена на Образецот А1 - П

При увозот на добра - стоки за реализирање на проекти финансирани со парични средства на странски донатори, даночното поттикнување, односно ослободување од царина и други давачки, акциза и ДДВ се остварува со поднесување пред царинскиот орган на формуларот А1-П.

Овој документ го издава Министерството за финансии.

За да се добие, се поднесува барање - попатно писмо до Министерството за финансии - Сектор за даноци, со следните прилози:

1. Образецот А1-П во два примероци (Образец А1-П кој е даден во прилог на ова упатство);
2. фактура или профактура од странскиот испорачател или Договор за купопродажба (или друг комерцијален документ за купопродажба) и
3. копија од потврдата за регистрација на проектот од Секретаријатот за европски прашања - Сектор за координација на странска помош која ги содржи следните податоци.

Овој документ се добива за неколку работни дена, доколку Секторот за даноци нема никакви забелешки околу поднесеното Барање.

3.6.2. Враќање на платените акцизи и ДДВ при извршените набавки на добра и користење на услуги - примена на Образецот А2 - П

Заради издавање на потврда за враќање на платена акциза и ДДВ за набавени добра и користени услуги во Република Македонија за службени потреби (струја, вода, телефон, греење, гориво, канцелариски материјали и сл.), за реализирање на проекти финансирани со парични средства на странски донатори, субјектот задолжен за реализирање на проектот - имплементатор до Министерството за финансии поднесува Барање на Образец А2-П.

За да се добие овој формулар се поднесува Барање - попатно писмо до Министерството за финансии - Сектор за даноци, со следните прилози:

1. Образецот А2-П во два примероци (Образец А2-П кој е даден во прилог на ова упатство);

2. фактура (ситуација, или др. документ) во оригинал, од испорачателот на доброто или вршителот на услугата. Во фактурата мора да е посебно искажан износот на ДДВ во денари и

3. копија од потврдата за регистрација на проектот во Секретаријатот за европски прашања - Сектор за координација на странска помош.

Оваа потврда се издава за неколку работни дена.

Субјектите задолжени за реализирање на проектот - имплементаторите, по добивањето на потврдата од Министерството за финансии со која се потврдува дека проектот има право на враќање на платените ДДВ и акцизата за службените потреби на проектот, заедно со целокупната документација (фактурите во оригинал и доказот за извршеното плаќање), ги доставуваат до Управата за јавни приходи - Регионална дирекција во Скопје на понатамошна постапка за извршување на враќањето.

3. 6. 3. Обезбедување на средства (плаќање) од буџетот на РМ за плаќање на акциза и ДДВ - примена на Образецот А3 - П

Заради обезбедување на средства за плаќање на акциза и ДДВ од буџетот на Република Македонија за прометот на добра и услуги во земјата, за реализирање на проекти, до Министерството за финансии се поднесува барање на Образец А3-П.

За да се добие овој формулар се поднесува Барање - попатно писмо до Министерството за финансии - Сектор за даноци,

со следните прилози:

1. Образецот АЗ-П во два примероци (Образец АЗ-П кој е даден во прилог на ова упатство);
2. фактура (ситуација, или др. документ) во оригинал, од испорачателот на доброто или вршителот на услугата. Во фактурата мора да е посебно искажан износот на ДДВ во денари и
3. копија од потврдата за регистрација на проектот во Секретаријатот за европски прашања - Сектор за координација на странска помош.

Имплементаторот или испорачателот на прометот се известуваат од Секторот за даноци доколку треба да се интервенира во насока на дополнување или корегирање на овие документи, па доколку ова отсуствува во рок од неколку работни дена, испорачателот на прометот може да пристапи кон преземањето на натамошните дејствија, погоре наведени.

3. 7. Кои се обврските на имплементаторот и на испорачателот на прометот?

Ако на крајот ги специфицираме обврските и дејствијата што треба да ги преземат имплементаторот и испорачателот на прометот, тогаш таа спецификација би изгледала вака:

а) за имплементаторот:

- вклучување во договарањето и склучувањето на Донаторскиот договор, каде јасно треба да биде наведено името на имплементаторот. Можно е склучување и посебен договор за имплементирање на проектот, во кој ќе бидат наведени одговорностите на имплементаторот;
- регистрирање на проектот во Секретаријатот за европски прашања - Сектор за координација на странска помош. За таа цел поднесување Барање за регистрирање, а во прилог го доставува донаторскиот договор и доколку има и договорот за имплементирање на проектот;
- поднесува пријава до УЈП за добивање на единствен даночен број (ЕДБ);
- отвора сметка во деловна банка на територијата на РМ;
- поднесува Барање до Министерството за финансии - Сектор за даноци за добивање на потврда за даночни поттикнувања (ослободувања) на формуларите: А1-П, А2-П и АЗ-П;
- потврдата за даночни поттикнувања (ослободувања) на фор-

- муларот: А1-П ја доставува до царинскиот орган;
- потврдата за даночни поттикнувања (ослободувања) на формуларот А2-П ја доставува до УЈП - Регионална дирекција во Скопје;
- за потврдата за даночни поттикнувања (ослободувања) на формуларот А3-П го известува испорачателот на прометот дека е поднесено Барање за обезбедување на средства од буџетот на РМ за да испорачателот навреме ги испланира и преземе потребните дејствија.

б) испорачателот на прометот:

- учествува во договарањето за испорачувањето на прометот за реализирање на прометот и во овој момент тој мора да знае дека се работи за проект финансиран со странска донација;
- добива фотокопија од потврдата за регистрација на проектот;
- испорачува промет и доставува фактура, во која го пресметува ДДВ, а името на проектот го наведува во фактурата веднаш до името на имплементаторот за да се знае кој е примател на прометот;
- овој ДДВ го вклучува во пресметката на ДДВ на поле 2 (ако е стапката 18%) или на поле 4 (ако е стапката 5%);
- овој износ на ДДВ го уплатува на посебна уплатна сметка, а остатокот од износот искажан на поле 15 од пресметката на ДДВ го уплатува на редовната уплатна сметка на ДДВ;
- го очекува и го прима плаќањето од средствата на проектот во висина на даночната основа (значи без ДДВ) и
- го очекува и прима плаќањето од буџетот на РМ во висина на износот на ДДВ искажан во фактурата издадена за извршениот промет за реализирање на проектот.

3.8. Што се добива како резултат на процесот на добивање даночни поттикнувања за странски донации?

Сите овие даночни и административни правила беа подредени на остварувањето на една цел: исполнување од страна на Република Македонија на преземените обврски од Договорот за донација со странскиот донатор да ниту еден денар од странската донација

не заврши во буџетот на РМ, туку во полн износ на донацијата да се реализира договорениот проект.

Прашањето за намалување на административниот товар е секогаш отворено прашање. Тоа и понатаму останува како една од најголемите нивни одговорности, па секој напор во таа насока е добродојден.

IV. ПРИМЕНА НА ПЕРСОНАЛНИОТ ДАНОК НА ДОХОД КАЈ ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Автор: Максим Ацевски

4.1. Општи одредби

Одредбите на Законот за персоналниот данок на доход го уредуваат начинот на оданочување на доходот на граѓаните и начинот на постапување на даночните обврзници (граѓаните) и исплатувачот на одредени примања. Но во самиот вовед потребно е да обрнеме внимание на потенцијалните читатели на овој прирачник дека персоналниот данок на доход секогаш е поврзан со личност, без разлика дали средствата се исплатуваат во готово на самата личност или пак по негово барање истите се уплатуваат на друг правен субјект или институција. Со ова сакаме да укажеме дека исплатувачот односно, НВО потребно е секогаш кога ќе се најде во ситуација да исплатува одредени средства, кои за физичките лица претставуваат приходи, да се запраша дали таквите приходи претставуваат предмет на оданочување или не.

4.1.1. Предмет на оданочување

Согласно одредбите на Законот за персоналниот данок на доход на оданочување подлежат следните видови приходи:

- лични примања;
- приходи од земјоделска дејност;
- приходи од самостојна дејност;
- приходи од имот и имотни права;

- приходи од авторски права и права од индустриска сопственост;
- приходи од капитал;
- капитални добивки;
- добивки од игри на среќа и други наградни игри и
- други приходи.

На оданочување подлежат сите погоре наведени приходи што се остварени во пари, хартии од вредност, во натура или во некој друг вид.

4.1.2. Даночен период

Периодот за кој се утврдува персоналниот данок на доход претставува календарската година, при што сите пресметани и платени износи на персоналниот данок на доход во текот на годината претставуваат аконтација.

Треба да се напомене дека во претходниот период кога постоеја прогресивните даночни стапки (повеќе даночни стапки), аконтациите во текот на годината и пресметаниот годишен данок на доход се разликуваа, но во услови кога имаме една единствена стапка од 12%, односно започнувајќи од 01.01.2008 година даночната стапка ќе изнесува 10%, во тој случај помеѓу пресметаните аконтации во текот на годината и пресметаниот годишен данок на доход нема разлика.

4.1.3. Даночни ослободувања

Персонален данок на доход не се плаќа на следниве видови примања кои исплатувачот ги исплаќа и тоа:

- награди што ги доделува Организацијата на обединетите нации и меѓународните организации;
- награди за животни достигнувања во науката, културата и спортот;
- стипендии и кредити на ученици и студенти што ги доделуваат органите на државната управа и фондации во согласност со Законот;
- награди на ученици и студенти за време на задолжителна практична работа и обука до 4 000 денари месечно;
- награди на ученици и студенти освоени на натпревари во рамките на образовниот систем;
- награди на спортисти за постигнати резултати на официјални меѓународни натпревари;

- стипендии за спортисти;
- надоместок за службени патувања за теренски додаток и одвоен живот од семејството на вработени лица, во висина утврдена со општиот колективен договор на стопанството во Република Македонија, односно за вработените во нестопанството во висина утврдена со прописите за органите на државната управа
- надоместоците на трошоците за користење на сопствен автомобил за потребите на работодавачот во висина од 30% од цената на литар гориво што го користи автомобилот за секој изминат километар, а најмногу до 3 500 денари месечно;
- надоместокот за исхрана за вработените во стопанството, доколку исхраната не е организирана во висина од 20% од просечната нето плата по работник во Република Македонија исплатени во последните три месеци, односно за вработените во нестопанството во висина утврдена според прописите за органите на државната управа, а надоместокот на трошоците за превоз за вработените во стопанството до и од работа над два километри во случај кога нема организирано превоз во висина на вистинските трошоци во јавниот сообраќај, односно на вработените во нестопанството во висина утврдена според прописите за органите на државната управа;
- надоместок на трошоците за превоз до местото на извршување на работите и назад и на трошоците за исхрана на невработени лица кои се ангажирани за извршување на јавни работи согласно со членот 85 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност;
- надоместок на трошоците на волонтерите за исхрана, превоз до и од местото на волонтирањето, за службени патувања и за обука;
- надоместок за инвалидност, плата и пензија на инвалидно лице;
- детски додаток;
- други социјални додатоци за деца, утврдени со закон;
- паричен надоместок за време на невработеност, утврден со закон;
- помош во случај на смрт на вработениот и на член на семејството до пропишаниот износ;
- помош за претрпени штети од елементарни непогоди до пропишаниот износ;
- надоместок по основа на здравствено осигурување, освен надоместок на плата;

- помош за социјална заштита;
- надоместок за телесно оштетување;
- надоместок на штета по основа на осигурување на живот и имотни осигурувања, доколку трошоците за осигурување се на товар на осигуреникот;
- камати за јавни заеми;
- камати за обврзници издадени од Република Македонија и единиците на локалната самоуправа;
- камати на штедни влогови, тековни сметки и депозити по видување;
- алиментации и надоместоци на штета по судска одлука и надоместок на штета како последица на несреќа при работа;
- приходи од продажба на корисен цврст отпад, остварен од страна на физичко лице;
- приходи од продажба на собрани лековити билки и шумски плодови, остварени од физичко лице;
- опремина која се дава при заминување во пензија во висина од две просечни месечни нето плати по работник, исплатени во Република Македонија во последните три месеци;
- еднократен надоместок на вид на испратнина заради трајно работно ангажирање на работниците под услов и начин утврдени со закон;
- примени донации во согласност со Законот за донации и спонзорства во јавните дејности и
- платите на вработените лица кај обврзникот кој е корисник на технолошка индустриска развојна зона, во висина од 50% за период од 5 години, од отпочнувањето на вршење на дејноста во зоната, под услови и постапка утврдени со Законот.

Притоа како неминовно предупредување кон исплатувачите на наведените примања се упатува потребата од проверка дали тие се овластени да доделуваат одредени надоместоци, дали корисникот на средствата располага со одредени веродостојни документи со кои ќе го потврди потребниот критериум (постигнат резултат на официјални меѓународни натпревари).

4.2. Годишен данок на доход

Обврзник на годишен данок на доход е секое физичко лице - резидент на Република Македонија за доходот што го остварува во земјата и во странство и физичко лице кое не е резидент на Репуб-

лика Македонија за доходот што е остварен на територијата на републиката.

Основа за оданочување на годишниот данок на доход на физичко лице - резидент на Република Македонија претставува доходот утврден во точката 4.1.1. намален за:

- придонесите за пензиско и инвалидско осигурување, здравствено осигурување и вработување, освен за придонесите од земјоделска дејност што ги плаќаат земјоделците на катастарскиот приход;
- придонесите за доброволно пензиско и инвалидско осигурување платени од обврзникот;
- личното ослободување и
- таксите и другите јавни давачки платени од приходите на обврзникот.

Даночната стапка, како што погоре беше наведено, изнесува 12% заклучно со 31.12.2007 година, а започнувајќи од 01.01.2008 година даночната стапка изнесува 10%. Но при пресметувањето на персоналниот данок на доход (годишен или аконтација) мора да се има во предвид потребата од претворање на примањата од нето во бруто, односно соодветно претворање на даночните стапки кое е подетално опишано во понатамошниот текст, при што добиваме дека стапката од 12% доколку сакаме да ја примениме на нето примањата, истата ја трансферираме во 13,636363%, односно стапката од 10% ја трансферираме во 11,111111%, што претставуваат пресметани стапки.

4.3. Претворање на пропишаните стапки во пресметани

- 100 - основица
- П1 - 12% (пропишана стапка)
- П2 - 10% (пропишана стапка)

а) 12% пропишана → пресметана

$$\frac{100 \times \text{П1}}{100 - \text{П1}} = \frac{100 \times 12}{100 - 12} = \frac{1.200}{88} = 13,636363 \% \text{ пресметана}$$

б) 10% пропишана → пресметана

$$\frac{100 \times П2}{100 - П2} = \frac{100 \times 10}{100 - 10} = \frac{1000}{90} = 11,111111 \% \text{ пресметана}$$

- Персоналниот данок на доход со примена на пропишаната стапка од 12% се добива на тој начин што даночната основица се множи со 12 и така добиениот резултат се дели со 88 (100-12).

- Персоналниот данок на доход со примена на пропишаната стапка од 10% се добива на тој начин што даночната основица се множи со 10 и така добиениот резултат се дели со 90 (100-10).

4.4. Оданочување на личните примања

4.4.1. Предмет на оданочување

Лични примања претставуваат сите приходи што ќе ги оствари обврзникот по основа на работен однос, вклучувајќи ги и приходите по договор за повремено или привремено вршење услуги на органите на државната управа, на домашните и странските правни лица, како и на домашните и странските физички лица што вршат самостојна дејност, доколку со наведениот закон не се изземени од оданочување. Односно под лични примања подразбираме:

- плати и надоместоци на трошоци од работен однос што се исплатени над износите утврдени во членот 6 од овој Закон и сите други надоместоци утврдени со Законот за работните односи, Општиот колективен договор за стопанството во Република Македонија и прописите за органите на државната управа;
- пензиите;
- примањата на членови на органите на управување и на органите на надзор на трговските друштва;
- примањата на функционери, пратеници, советници и други носители на јавни функции;
- примања на професионални спортисти;
- надоместок за време на боледување;
- надоместок за време на отсуство од работа;
- надоместок за работа на судии поротници, вешти лица и стечајни управници кои немаат својство на вработени лица во соодветните институции или друштва;
- надоместок на членовите на Македонската академија на науките и уметностите;

- плата остварена со работа во странство врз основа на работен однос заснован во земјата и
- секој поединечно остварен приход врз основа на договор за повремено или привремено вршење на услуги на правни и физички лица.

Како лични примања се сметаат и други примања, кои наместо во пари се даваат во вид на бонови, парични потврди, акции, стоки или во некој друг облик кој има парична вредност.

4.4.2. Основа за оданочување на личните примања

Даночна основица за оданочувања на личните примања претставува:

- - остварената бруто плата намалена за придонесите и личното ослободување, бруто износот на надоместоци на трошоци од работен однос што се исплатени над износите утврдени во членот 6 од овој закон и бруто износот на сите други надоместоци утврдени со Законот за работните односи, Општиот колективен договор за стопанството во Република Македонија, Гранскиот колективен договор, гранските колективни договори и прописите за органите на државната управа;
- бруто-платата остварена со работа во странство врз основа на работниот однос што е заснован во земјата, намалена за придонесите и личното ослободување;
- остварената бруто-пензија намалена за придонесите и личното ослободување;
- бруто-износот на примањето, надоместокот, односно приходот од член 14-а точки 3, 4, 5, 8, 9 и 11 од Законот за персоналниот данок на доход или на другите приходи кои не се остварени по основ на работен однос;
- бруто-платата и бруто-износот на надоместоците на трошоци од работен однос на странско физичко лице - нерезидент што ги остварува од работа кај резидент на Република Македонија, што се исплатени над износите утврдени во членот 6 од Законот за персоналниот данок на доход и бруто-износот на сите други надоместоци утврдени со Законот за работни односи, општиот колективен договор за стопанството во Република Македонија, гранските колективни договори и прописите за органите на државната управа;;
- бруто платата намалена за придонесите и личното ослободување и бруто износот на надоместоци на трошоци од работен однос што ги остварува резидентот кој работи во

странски дипломатски и конзуларни претставништва и меѓународни организации во Република Македонија, што се исплатени над износите утврдени во членот 6 од овој закон и бруто износот на сите други надоместоци утврдени со Законот за работните односи, Општиот колективен договор за стопанството во Република Македонија и прописите за органите на државната управа;

- номинална вредност на боновите, паричните потврди и акциите;
- цената која би се постигнала со продажба на стоките, во случаите на лични примања исплатени во стока и
- надоместокот што би се постигнал на пазарот за примањата во некој друг облик кој не е наведен во точките од 1 до 7 на овој член.

Висината на цената, односно надоместокот од точка 8 на овој член ја утврдува исплатувачот на личните примања во моментот на давањето на соодветното примање.

4.4.3. Пресметка на персоналниот данок на доход на личните примања

За да се изврши попрегледно пресметување на персоналниот данок на доход ќе наведеме два примери во кои во едниот случај пресметувањето на персоналниот данок на доход се врши на нето-платата, а во другиот случај пресметката се врши на бруто-платата.

1. Пример за пресметка на персоналниот данок на доход на месечна нето-плата:

Лицето Н.Н. примило месечна нето-плата во износ од 30 000,00 денари. Да се пресмета персоналниот данок.

Нето-плата = 30 000,00 денари

Месечно даночно ослободување = 3 064,00 денари - 2007 година

Месечно даночно ослободување = 3.294,00 денари - 2008 година

$$(30\ 000,00 - 3\ 064,00) = 26\ 936,00$$

- лично примање кое подлежи на персонален данок

$$(30.000,00 - 3.064,00) = 26.936,00 \times 12\% : (100 - 12 = 88) = 3.673,00 \text{ ден.}$$

Персонален
данок по
пропишана
даночна
стапка од 12%

$$(30.000,00 - 3.064,00) = 26.936,00 \times 13,636363\% = 3.673,00 \text{ ден.}$$

↓
Персонален
данок по
пропишана
даночна
стапка од 12%

$$(30.000 - 3.294) = 26.706 \times 10\% : (100 - 10 = 90) = 2.967,00 \text{ ден.}$$

↓
Персонален
данок по
пропишана
даночна
стапка од 10%

$$(30.000 - 3.294) = 26.706 \times 11,1111 = 2.967,00 \text{ ден.}$$

↓
Персонален
данок по
пропишана
даночна
стапка од 10%

2. Пример за пресметка на персоналниот данок на доход од бруто-платата

Доколку извршиме правилна пресметка на даноците и придонесите од платата под претпоставка нето-платата да изнесувала 30 000,00 денари би добиле дека бруто-платата изнесува 49 519,00 денари, односно придонесот за ПИО изнесува 10 498,00 денари, придонесот за здравство изнесува 4 556,00 денари и придонесот за вработување изнесува 792 денари, односно вкупно придонеси 15 846,00 денари. Во овој случај персоналниот данок на доход ќе го добиеме кога од бруто-платата ќе ги одбиеме пресметаните придонеси и лично месечно даночно ослободување, а добиениот резултат го помножime со пропишаната стапка од 12%.

$$(49\,519,00 - 15\,846,00) = 33\,673,00 - 3\,064,00 = 30\,609,00 \times 12\% = 3\,673,00 \text{ ден.}$$

3. Пример за пресметка на персонален данок од доход на при- мања по основ на поединечно остварен приход врз основа на до- говор за дело

- Бруто-износ = (нето-износ * 113,636363%)
- Персонален данок = (бруто-износ * 12%)
- Нето = (бруто-износ - персонален данок)

или пак

$$\frac{\text{Нето износ} \times \text{по стапка } 12\%}{100 - 12 (\text{стапка } \%)} = \text{персонален данок}$$

односно

нето-износ → 13,636363 (пресм.стапка) = персонален данок

Пример:

Склучен е договор за дело во нето-износ од 10 000,00 ден. Во тој случај имаме:

- 10 000,00 * 113,636363% = 11 363,50 ден. - бруто-износ
- 11 363,50 * 12% = 1 363,50 ден. - персонален данок
- 11 363,50 - 1 363,50 = 10 000,00 ден. - нето-износ

$$\frac{10.000 \times 12}{100 - 12} = \frac{120.000,00}{88} = 1.363,50 - \text{персонален данок}$$

10 000,00 * 13,636363% = 1 363,50 - персонален данок

односно:

- 10.000 x 111,1111 = 11.111,00 ден. - бруто износ
- 11.111 x 10% = 1.111,00 ден. - персонален данок
- 11.111 - 1.111 = 10.000,00 ден. - нето износ

При пресметки на персоналниот данок од доход по основ на поединечно остварен приход врз основа на договор за дело потребно е да се има во предвид дека даночна основица за пресметување на персоналниот данок претставува бруто-износот на примањето, односно надоместокот, со тоа што во овој случај немаме лично даночно ослободување.

4.5. Приходи од авторски права и права од индустриска сопственост

4.5.1. Предмет на оданочување и даночен обврзник

Под приход од авторски права и права од индустриска сопственост се подразбира надоместокот што обврзникот го остварува од авторски права и права од индустриска сопственост.

- ➔ Обврзник на данокот од приход за приходите од авторски права и права од индустриска сопственост е физичко лице кое остварува надоместок од авторските права и права од индустриска сопственост.
- ➔ Обврзник на данокот од приход за приходи од авторски права и права од индустриска сопственост е и физичко лице наследник или носител на авторски права и права од индустриска сопственост.

4.5.2. Признавање на трошоците

При утврдувањето на нето-приходот од авторски права и права од индустриска сопственост се признаваат следниве трошоци:

- ➔ за вајарски дела, таписерии, керамопластика, уметничка керамика и витраж - 60% од бруто-приходот;
- ➔ за уметничка фотографија, сидно сликарство и сликарство во простор во техниките: фреска, графика, мозаик, интарзија, емајл, интарзирани и емајлирани предмети, костимографија, модно креаторство и уметничка обработка на текстил (ткаен текстил, печатен текстил и слично) - 50% од бруто-приходот;
- ➔ за сликарски дела, графички дела индустриско обликување со изработување на модели и макети, ситна пластика, уметнички решенија за сценографија, стручни и публицистички дела, преведување на дела од книжевноста, музички и кинематографски дела и реставраторски и конзерваторски

дела во областа на културата и уметноста - 50% од бруто-приходот;

- за изведување уметнички дела во областа на сериозната музика, балетот, операта и театарско и филмско актерство, за рецитирање, снимање филмови и идејни скици за таписерија и костимографија - 30% од бруто-приходот;
- за преводи (освен преводи на книжевни дела), предавање и слични интелектуални творби - 30% од бруто-приходот;
- за изведување на естрадни програми на забавна и народна музика - 25% од бруто-приходот и
- за други авторски дела и дела од индустриска сопственост, кои не се наведени во точките од 1 до 6, признавањето на трошоците изнесува 25% од бруто-приходот.

Обврзникот има право да поднесе барање наместо нормираните трошоци, да му се признаат стварните трошоци, но под услов ако може документирани да ги докаже.

При утврдувањето на нето-приходот од патенти и знаци на разликување се признаваат следниве трошоци:

- таксите и трошоците што се плаќаат за заштита на патенти според потврдата на надлежниот орган за заштита на патентите;
- трошоците за изработка на нацрт и технички опис на патентот и знакот на разликување што биле составен дел на пријавата со кој од надлежен орган се бара заштита на патентот и знакот на разликување, според потврдата на стручно лице кое ги изработило тие нацрти и технички описи. Мислења за реалноста на овие трошоци издава организацијата регистрирана за застапување на авторите и
- трошоците за изработка на прототип потребен за проверување на патентот што е пријавен, односно заштитен. Ако прототипот е изработен во претпријатие, односно установа, потврда за трошоците на изработката издава изработувачот. Ако прототипот го изработил пронаоѓачот, во сопствена режија се признаваат стварните трошоци што ги имал, а мислење за реалноста на трошоците издава соодветна организација регистрирана за застапување на авторите.

Погоренаведените трошоци треба да бидат посебно искажани и документирани со сметки кои му се поднесуваат како доказ на исплатувачот на приходот.

Аконтацијата на данокот на доход на приходите од авторски права и права од индустриска сопственост ги пресметува и уплатува исплатувачот за секој обврзник и секој поединечно исплатен приход. Притоа укажуваме на корисниците на овој прирачник дека согласно одредбите на член 14 од Упатството за начинот на пресметување и плаќање на данокот на доход по одбивка **како исплатувач се смета авторската агенција**. Ова значи дека НВО не може да се појават како исплатувачи, при што имаат можност да ги користат услугите од авторските агенции, кои земено заедно со надоместокот кој тие го пресметуваат е далеку повеќе од постапката да ја спроведат самите НВО, без користење на правото на намалување на трошоците. Сметаме дека наведената одредба не е во согласност со Уставните и законските одредби, но надлежните органи успеаја со подзаконски акт да извршат наронизација на одреден вид агенции.

4.5.3. Пресметка на персонален данок на доход на примања остварени по основа на авторски права и право од индустриска сопственост

Основа за пресметување на персонален данок на доход на примања остварени од авторски права и права од индустриска сопственост е нето-приходот што се добива кога од остварениот приход ќе се одбијат трошоците што биле потребни за негово остварување.

1) Признавање на трошоците - 60%

$$\text{БТ} = \frac{\text{НТ}}{(1-\text{П2}) + (\text{П1} \times \text{П2})} = \frac{10.000,00}{(1-0,12) + (0,60 \times 0,12)} = \frac{10.000,00}{0,88 + 0,072}$$

$$\frac{10.000,00}{0,952} = 10.504,00 \text{ ден.}$$

$$\text{БТ} = 10\ 000,00 : 95,2 \times 100 = 10\ 504,00 \text{ ден.}$$

$$\text{Персонален данок} = \text{БТ} - \text{НТ} = 10\ 504,00 - 10\ 000,00 = 504,00 \text{ ден.}$$

или

намалување 60%	6 302,50	(10 504,00 * 60%)
ДО	4 201,50	(10 504,00 - 6 302,50)
Данок	504,00	(4 201,50 * 12%)

2) Признавање на трошоците - 50%

$$БТ = \frac{10.000,00}{(1-0,12)+(0,50 \times 0,12)} = \frac{10.000,00}{0,88 + 0,06} = \frac{10.000,00}{0,94} = 10.638,00$$

$$БТ = 10\ 000,00 : 94 \times 100 = 10\ 638,00 \text{ ден.}$$

$$\text{Персонален данок} = БТ - НТ = 10\ 638,00 - 10\ 000,00 = 638,00 \text{ ден.}$$

или

намалување 50%	5 319,00	(10 638,00 * 50%)
ДО	5 319,00	(10 638,00 - 5 319,00)
Данок	638,00	(5 318,00 * 12%)

3) Признавање на трошоците - 30%

$$БТ = \frac{10.000,00}{(1-0,12)+(0,30 \times 0,12)} = \frac{10.000,00}{0,88 + 0,036} = \frac{10.000,00}{0,916} = 10.917,00$$

$$БТ = 10\ 000,00 : 91,6 \times 100 = 10\ 917,00 \text{ ден.}$$

$$\text{Персонален данок} = БТ - НТ = 10\ 917,00 - 10\ 000,00 = 917,00 \text{ ден.}$$

или

намалување 30%	3 275,00	(10 917,00 * 30%)
ДО	7 642,00	(10 917,00 - 3 275,00)
Данок	917,00	(7 642,00 * 12%)

4) Признавање на трошоците - 25%

$$БТ = \frac{10.000,00}{(1-0,12)+(0,25 \times 0,12)} = \frac{10.000,00}{0,88 + 0,03} = \frac{10.000,00}{0,91} = 10.989,00$$

$$БТ = 10\ 000,00 : 91 \times 100 = 10\ 989,00 \text{ бруто}$$

$$\text{Персонален данок} = БТ - НТ = 10\ 989,00 - 10\ 000,00 = 989,00 \text{ ден.}$$

намалување 25%	2 747,00	(10 989,00 * 25%)
ДО	8 242,00	(10 989,00 - 2 747,00)
Данок	989,00	(8 242,00 * 12%)

Дадените кратенки го имаат следното значење:

БТ = бруто

НТ = нето

П1 = стапка и се добива кога стапката на признаеното право на трошок ќе се подели со 100

П2 = стапка и се добива кога пропишаната стапка од 12 ќе се подели со 100.

* Започнувајќи од 01.01.2008 година започнува да се применува стапката од 10% па аналогно на тоа стапката од 10 ќе се подели со 100 со што се добива 0,1.

4.6. Поднесување на даночна пријава

Обврзникот на данокот на доход е должен да поднесе годишна даночна пријава за доходот што го остварил по истекот на годината за која се утврдува данокот, најдоцна до 15 март наредната година.

Даночниот обврзник кој остварува во текот на годината само приход од плата и пензија, односно само приход од земјоделска дејност кој се оданочува според катастарскиот приход или само приходи од самостојна дејност, не е должен да поднесува годишна даночна пријава.

Сметаме за потребно да напоменеме дека согласно постојните законски решенија годишниот данок на доход и аконтаците на персоналниот данок на доход кои се плаќани во текот на годината, ќе бидат идентични, односно даночните обврзници ќе немаат обврска за доплата на персонален данок на доход доколку вршеле правилно пресметување и плаќање на обврските на данокот.

4.7. Обврски на исплатувачот на приходите кои подлежат на утврдување и наплата на аконтација на данок на доход по одбивка

Исплатувачот (НВО) е должна на обврзникот при секоја исплата да му издаде примерок од пресметката за аконтација на данокот и плаќението придонеси и збиен подашок по истекот на годината, најдоцна до 15 февруари наредната година, за вкупна плаќена аконтација.

Правниот субјект исплатувач (НВО) е должна на органот за јавни приходи да му достави годишен извештај за бруто остварените приходи на обврзникот за пресметаниот и платениот данок и придонес по одбивка и вкупно исплатените нето приходи, најдоцна до 15 февруари наредната година, образец ПДД-ГИ.

Односно исплатувачот на платите е должен по изминувањето на наредниот месец, а најдоцна до 8 во месецот што следува по овој период, на органот за јавни приходи да му достави пресметка за износот на бруто пресметаните плати и за вкупниот број на вработени лица на кои им исплатува плата за месецот (образец ПДД-МП).

* Лично ослободување за 2008 година и пресметка и исплата на платите за месец декември 2007 година

Врз основа на одредбите на Законот за персоналниот данок на доход, министерот за финансии на Република Македонија го објави личното ослободување по основ на лични примања од плата од работен однос и пензија кое на месечно ниво изнесува 3.294,00 денари, односно на годишно ниво за 2008 година изнесува 39.528,00 денари.

Платите кои се однесуваат за месец декември 2007 година, а се поднесуваат на контрола до Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на РМ во месец јануари и исто така се исплатуваат во јануари 2008 година се пресметуваат со користење на личното ослободување од 3.294,00 денари и стапка од 10%. Неисплатените плати од претходните период се пресметуваат по старите стапки. (детално објаснето на веб сајтот на Фондот за ПИОМ).

V. ПРИМЕНА НА ДАНОКОТ НА ДОХОД КАЈ ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Бранислав Гулев, дипл.ек.

Која зборуваме за обврските кои произлегуваат од Законот за данок на добивка, како можни даночни обврзници, непрофитните организации треба внимателно да дефинираат кои приходи ќе бидат вклучени во даночната основица, а кои приходи се ослободени од даночно ошварување, односно имаат прешман на приходи осигурени од сирото наменски средства.

5.1. Законска регулатива

За правилна примена на законската регулатива која се однесува на даночниот третман, од аспект на данокот на доход треба да се имаат предвид следните законски прописи:

- Законот за сметководство за непрофитните организации („Службен весник на Р.М.“ број 24/2003);
- Правилник за сметководство за непрофитните организации („Службен весник на Р.М.“ број 42/2003);
- Законот за данок на добивка (Пречистен текст: „Службен весник на Р.М.“ број 27/2006);
- Правилник за начинот на пресметување и уплатување на данокот на добивка и спречување на двојното ослободување или двојното оданочување („Службен весник на Р.М.“ број 92/2001, 51/2002, 54/2003, 56/2003 и 101/2006);

- Правилник за сметковниот план и билансите на непрофитните организации („Службен весник на Р.М.“ број 117/05 и 11/06);
- Правилник за содржината на одделните сметки во Сметковниот план на непрофитните организации („Службен весник на Р.М.“ број 117/05);

Според член 17 од Законот за сметководството за непрофитните организации овие организации се должни да состават основни финансиски извештаи и тоа:

- Биланс на состојба;
- Биланс на приходи и расходи и
- Белешки кон финансиските извештаи.

Билансот на состојба ја прикажува состојбата на: средствата, обврските и изворите на средствата.

Билансот на приходи и расходи ги прикажува приходите и расходите, односно вишокот остварен во деловната година.

Белешките кон финансиските извештаи претставуваат дополнување на податоците од наведените финансиски извештаи.

Основните финансиски извештаи ја сочинуваат годишната сметка.

Според Правилникот за сметковниот план и билансите на непрофитните организации, покрај претходно наведените извештаи пропишана е **Белешката за распоредување на резултатот**, која содржи позиции: остварен нето-вишок - добивка, остаток од нето-добивка за распоредување, непокриени расходи - загуба во тековната година, загуба од поранешни години и вкупни непокриени загуби.

Имајќи предвид дека непрофитните организации ги искажуваат приходите и расходите врз основа на критериумите **мерливост и расположивост**, односно во моментот кога се евидентираат приливи, односно одливи на паричните средства, не е возможно која било непрофитна организација да прикаже загуба, односно да прикаже расходи кои ги надминуваат приходите, од причина што непрофитните организации користат средства сè додека постојат парични средства на сметката на непрофитната организација. Од таа причина непрофитната организација на крајот на пресметковниот период или нема да има парични средства на сметката (кога приходите се еднакви на расходите) или ќе има вишок на приходи над расходи за неискористениот дел на паричните средства, **поради што вишокот на приходи треба да е еднаков на состојбата (салдо) на паричните средства на крајот на пресметковниот период.**

На прашањето кои непрофитни организации се обврзници да изготват годишна сметка, одговор ќе се добие во одредбите од член 1 од Законот за сметководство за непрофитните организации, според кои тоа се следните непрофитни организации:

- Стопански интересни организации;
- Фондации и други облици на здруженија;
- Политички партии;
- Верски заедници;
- Религиозни групи;
- Црвен крст на Република Македонија;
- Здруженија на странци;
- Странски и меѓународни невладини организации;
- Хуманитарни организации и здруженија;
- Синдикати;
- Останати организации основани со посебни прописи.

Според член 18 од Законот за сметководство за непрофитните организации, доколку овој вид организации имаат имот или годишен приход помал од 2 500 евра во денарска противвредност, не се обврзани да составуваат финансиски извештаи, но истите се должни да водат книга за благајната и книга на приходи и расходи.

Но при имплементација на овој член од Законот треба да се има предвид дека оваа одредба треба да се однесува само на оние непрофитни организации кои не остваруваат приходи од вршење на стопанска дејност. Останатите кои остваруваат приходи од стопанска дејност треба да го прилагодат сметководството и да состават годишна сметка.

5.2. Признавање на приходите и расходите

Признавањето на приходите и расходите кај непрофитните организации се спроведува според сметководственото начело на **модифицирано настанување на деловните промени**, односно трансакции.

Имено, **приходите** се признаваат во пресметковниот период според критериумот на **мерливост и расположивост**, односно да се искажани вредносно и да се остварени во пресметковниот период или во рок од 30 дена по истекот на пресметковниот период, доколку приходите се однесуваат за тој период.

Расходите се признаваат во пресметковниот период во којшто настанале или во рок од 30 дена по истекот на пресметковниот период, под услов обврската за плаќање да настанала во тој период.

Примената на претходно наведениот критериум на мерливост и расположивост не дозволува искажување на приходите и расходите на пресметковна основа.

Имено, пресметката на амортизација на долгорочните средства (материјални и нематеријални) која е пропишана во одредбите од член 14 од Законот и одредбите од член 20 заклучно со член 25 од Правилникот за сметководство за непрофитните организации, не предизвикува расходи, туку намалување на изворите на средствата.

Покрај наведеното, треба да се има предвид дека кусоците/вишоците констатирани при усогласување на фактичката (пописот) со сметководствената евиденција не претставуваат расходи/приходи, од причина што истите не предизвикуваат одливи/приливи на парични средства на сметката на непрофитната организација.

Врз основа на изнесеното произлегува заклучокот дека секој одговорен сметководител надлежен за водење на сметководствената евиденција треба да води сметка истата да се заснова на наведениот критериум на мерливост и расположивост, односно приходите и расходите да се искажуваат на готовинска, а не на пресметковна основа (accrual accounting).

5.3. Даночен третман за строго наменски средства

Во делот „Даночни олеснувања и ослободувања“ од Законот за данокот на добивка (Пречистен текст: „Службен весник на Р.М.“ број 27/2006), според член 47 приходите што се остварени врз основа на средства кои се строго наменски за одвивање на дејноста на правниот субјект, не влегуваат во даночната основа за пресметување на данокот од добивка.

Според истиот член, како строго наменски се сметаат средствата од посебни сметки, средствата добиени врз основа на донации со наменски карактер, членарина и други средства кои не се наменети за вршење на дејност и чија единствена функција е прибирање и распоредување за одредена намена.

Но за наведеното потребно е исполнување на предуслов, а тоа е дека даночниот обврзник треба да донесе одлука за користење на строго наменските средства, финансиски план и програма за начинот, постапката и роковите на трошење на строго наменските средства.

Меѓутоа, во праксата одделни непрофитни организации не ги почитуваат законските прописи и акти каде се наведени условите

заради што се формирани со дефинирање на непрофитниот карактер, така што истите организации остваруваат приходи кои се резултат од вршење на стопанска дејност. Овие приходи кои не се резултат од основната дејност, претставуваат даночна основица за пресметување на данокот на добивка.

Овие непрофитни организации кои извршуваат стопанска дејност треба да воспостават соодветна сметководствена евиденција во која поодделно ќе бидат евидентирани приходите остварени по основ на непрофитна дејност од приходите кои се остваруваат по основ на стопанска дејност. Истото се однесува и за извршените активности, односно искористените средства кои предизвикуваат расход кај непрофитните организации, каде сметководствената евиденција ќе биде така воспоставена која ќе овозможи одделно искажување на расходите. Независно за видот и природата на приходите и расходите, треба да се почитува основниот критериум на мерливост и расположивост, односно искажување на истите на готовинска основа, кога постои прилив, односно одлив на паричните средства на сметката на непрофитната организација.

Непрофитните организации треба да обрнат особено внимание во пополнување на Даночниот биланс според кој основицата за пресметување на данокот на добивка треба да се усогласи со одделни расходи и приходи. Имено, во приходите кои учествуваат во корегирање на даночната основица влегуваа строго наменските средства кои се искажуваат на реден број 32 или АОП 026 од Даночниот биланс. Коригирањето на даночната основица се врши за износот кој претставува разлика, односно остаток помеѓу остварениот приход (пристигнати парични средства на сметката на непрофитната организација) и наменски реализирани средства (искажан расход по овој основ).

5.4. Утврдување на финансискиот резултат

5.4.1. Утврдување на вкупните приходи и вкупните расходи

Вкупното финансиско работење на непрофитните организации се утврдува со изготвување на годишна сметка, преку која треба реално и објективно да се искажат приходите и расходите, како и состојбата на средствата, обврските и изворите на средствата.

На крајот на пресметковниот период се врши затворање на сметките на кои се искажани приходите и расходите на следниот начин:

Опис	Должи (конто)	Побарува (конто)	Должи (износ)	Побарува (износ)
Пренос на расходите од класа 4 на контото 490				
Распоред на расходите	490		5.450.450	
Расходи		40 до 49		5.450.450
Извршен пренос од класа 4 на контото 790 по год. сметка				
Распоред на разликата на приходите и расходите	790		5.450.450	
Распоред на расходите		490		5.450.450
Пренос на приходите од класа 7 на контото 790				
Приходи од членарини, подароци и донации	730		6.850.550	
Распоред на разликата на приходите и расходите		790		6.850.550
Разлика помеѓу приходи и расходи				
Распоред на разликата на приходите и расходите	790		1.400.100	
Остварен вишок на приходи - добивка пред оданочување		800		1.400.100

5.4.2. Утврдување на вишокот на приходи

Согласно законската обврска, непрофитните организации имаат обврска да го применуваат модифицираното сметководствено начело на деловните настани, при што вишокот на приходи треба да е еднаков на салдото (состојбата) на паричните средства на сметката на крајот на пресметковниот период на 31 декември. Тоа значи дека вишокот на приходите претставува неискористени средства од страна на непрофитната организација.

Остварениот вишок на приходи се искажува во Билансот на приходи и расходи, на АОП 236.

Износот на вишокот на приход се искажува во активата како состојба (салдо) на паричните средства на крајот на пресметковниот период и во пасивата на сметката 296 - Дел од вишокот на приходите за пренос во наредната година.

Доколку постои разлика помеѓу вишокот на приходите и состојбата на паричните средства, тоа е индикација дека одговорниот сметководител во текот на пресметковниот период неправилно, на пресметковна основа ги има искажано приходите или расходите, при што треба да се изврши корекција за оној дел од приходите/расходите кои не се искажани на готовинска основа.

5.5. Распределба на вишокот на приходите

Распределбата на вишокот на приходите се врши преку Белешката за Распоредување на резултатот.

Според Правилникот за содржината на одделни сметки во Сметковниот план на непрофитните организации, распоредувањето се врши преку сметките од групата 81 - Распоредување на вишокот на приходите - добивката пред оданочување.

5.5.1. Сметководствено евидентирање на: распоред на добивката и остварениот нето-вишок

Сметководственото евидентирање на распределбата на вишокот на приходите се врши на следниот начин:

Опис	Должи (конто)	Побарува (конто)	Должи (износ)	Побарува (износ)
Распоред на добивка:				
Остварен вишок на приходи - добивка пред оданочување	800		1.400.100	
Распоред на добивка пред оданочување		809		1.400.100
Остварен нето-вишок				
Распоред на добивка пред оданочување	809		1.400.100	
Остварен нето-вишок		815		1.400.100
Пренос на нето-вишок во наредна година:				
Остварен нето-вишок	815		1.400.100	
Дел од вишокот на приходите - добивката за пренос во наредната година		826		1.400.100
Дел од вишокот на приходите - добивката за пренос во наредната година	826		1.400.100	
Дел од вишокот на приходи за пренос во наредната год.		296		1.400.100

5.5.2. Пресметка на данок на добивка

5.5.2.1. Даночна основа

Што е даночна основа кај непрофитните организации?

Одговорот треба да го побараме во одредбите од член 47 од Законот за данок на добивка. Доколку корисникот на строго наменските средства не ги почитува и применува одредбите од наведениот член од Законот добива третман на даночен обврзник. Тоа

во јавните дејности и други даночни закони

значи дека непрофитните организации **строго наменските средства**, добиени врз основа на **донации со наменски карактер**, членарина, треба да ги користат исклучиво само за намената за кои се добиени, со тоа што за користење на овие средства треба да се донесе одлука за користење на истите, финансиски план и програма за начинот, постапката и роковите на трошење на строго наменските средства.

Во врска со **донациите**, треба да се истакне Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности, според кој донацијата не треба да предизвика директна корист за давателот, ниту обврска за примателот на донацијата и истата треба да биде дадена за **цели од јавен интерес** (вложување, односно поддржување или промовирање на дејности во областа на заштитата на човековите права, на промоција на културата, образованието, науката, спортот, заштитата на животната средина и друго). Во спротивно, давателот и примателот на донацијата нема да можат да ги користат даночните ослободувања/поттикнувања пропишани во Законот за данок на добивка и во Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности.

За активностите што непрофитната организација ги извршува и остварува соодветни приходи (од стопанска дејност) се применуваат основните одредби од Законот за данок на добивка, според кои основа за пресметување на данокот на добивка е добивката која се утврдува во даночниот биланс и претставува разлика меѓу вкупните приходи и вкупните расходи на даночниот обврзник.

Усогласување на расходите:

Меѓутоа во Законот за данок на добивка пропишани се одделни настани за кои е дозволено признавање на товар на деловните расходи и истите учествуваат во корегирање, односно зголемување на даночната основица, а тоа се:

- **Неисплатен дел од пресметаните бруто-плати.** Пресметаните бруто-плати на вработените до денот на поднесување на Даночниот биланс во целост не се признаваат како трошоци и истите ја зголемуваат даночната основа. Под неисплатен дел се подразбира износот на платата која е пресметана, а не е исплатена за пресметковниот период до денот на поднесување на Даночниот биланс. Кога зборуваме за исплатена плата, се подразбира дека се работи за нето-плата и надместоците на платата, заедно со соодветниот износ на данокот и придонесите од плата. Тоа укажува дека и во двата случаја кога се исплатува само нето-платата или само данокот и придонесите, исплатите добиваат третман за неисплатени плати, при што истиот износ ја зголемува даночната основа;

- Според член 17 став 2 од Законот за данок на добивка, износот на каматите на кредити кои се користени за набавка на патнички автомобили, мебел, теписи, уметнички дела од ликовната и применетата уметност за опремување на административните простории не се признаваат како расход во Даночниот биланс;
- Исплатените износи за превоз до и од работа на вработените се признаваат како расход во Даночниот биланс, до висината пропишана според законската регулатива во Република Македонија, под услов: оддалеченоста на местото на живеење на вработените до местото на работа да е повеќе од 2 километри, висината на издатокот да е до износот на картата за организиран јавен превоз и надоместокот да е исплатен. Исплатите на други надворешни лица не се признаваат како расход и ја зголемуваат даночната основа. За овие исплати треба да се пресмета персонален данок на доход, согласно Законот за персонален данок на доход;
- Исплатите на повисоките износи на дневници за службени патувања во земјата и странство од пропишаните, као и исплатите по овој основ на надворешните лица ја зголемуваат даночната основа, при што исплатите за дневници за службени патувања во земјата и странство на надворешните лица, треба да бидат оданочени со персонален данок и истиот данок треба да се внесе во Даночниот биланс;
- Казните, пеналите и надоместоците за штети ја зголемуваат даночната основа. Под парични казни се подразбира казни изречени од надлежен суд. Затезните камати кои произлегуваат од должничко-доверителските односи претставуваат даночно признати расходи. Казнените камати за неблагоприятна уплата на јавните давачки не се признаваат врз товар на расходите во Даночниот биланс;
- Исплатените средства за користење на сопствено возило за службени цели, и тоа 50% од пропишаниот износ. Доколку има пресметани, а неисплатени средства по овој основ, тогаш целиот износ се внесува во зголемување на даночната основа. Овој вид надоместок се исплатува така што се пресметува до 30% од цената на литар гориво за соодветното возило по поминат километар и со приложување на патен налог. Во случај да се врши пресметка и исплата над дозволените лимити, исплатениот износ во целост се вклучува во даночна основа и не се намалува за 50%. За износот кој го надминува пропишаниот износ се пресметува и плаќа персонален данок на доход, кој се внесува во Даночниот биланс. Доколку овој вид исплати се извршени на надворешни лица,

- тогаш за целиот износ зголемен за пресметаниот персонален данок на доход се внесува во Даночниот биланс, заради зголемување на даночната основа;
- Законодавецот не дозволува ослободување, односно намалување на даночната основа за исплатените средства за презентација, така што сите трошоци за гоштевање, подароци, одмор, рекреација и разонода во целост се додаваат и ја зголемуваат даночната основа. Исто така, сите трошоци направени за подароци, одмор рекреација и забава се вклучуваат во зголемување на даночната основа (подароци: календари, часовници, пенкала; одмор/рекреација/забава: користење на спортски сали и слично);
  - Сите премии кои се однесуваат за осигурување на деловниот имот, како и други видови неживотни осигурувања (согласно Законот за осигурување и другите прописи) се признаваат како деловен расход во Даночниот биланс. Во овој вид осигурување кои се признаваат како расход влегува и Каско осигурување на возилата, имајќи предвид дека возилата се составен дел на деловниот имот. Треба да се истакне дека личното осигурување на вработените не се признава како расход во Даночниот биланс.

Усогласување на приходите:

Покрај наведеното, со Законот за данок на добивка е пропишано усогласување на приходите, од кои за непрофитните организации треба да се наведат строго наменските средства, кои се внесуваат под реден број 26 (АОП 32) од Даночниот биланс.

Како строго наменски средства за одвивање на дејноста се сметаат и средствата од посебните сметки, средствата добиени врз основа на донации со наменски карактер, членарина и други средства упатени спрема корисници кои не вршат стопанска дејност и чија единствена функција е само прибирање и распоредување за одредена намена.

Услов за користење на даночното олеснување на средствата од посебните сметки, средствата добиени врз основа на донации со наменски карактер е: одобрените средства да се користат според одлуката, финансискиот план и програмата за начинот, постапките и роковите на нивното користење, како и презентирање на докази дека добиените средства во истиот износ колку што се остваруваат се распоредуваат за соодветната намена.

Треба да се напомене дека во споменатиот реден број 26 од Даночниот биланс се искажува вишокот на приходите над расходите врз основа на строго наменски средства.

Откако ќе се изврши усогласување на расходите и приходите се пристапува кон формирање на даночната основа, и тоа на следниот начин:

- финансиски резултат од Биланс на приходи и расходи
- + расходи кои учествуваат во усогласувањето (зголемување)
- приходи кои учествуваат во усогласување (намалување)

Под реден број 34 од Даночниот биланс се внесува износот на даночната основа, кој претставува пресметковен износ (податоци од Даночен биланс: АОП 01 + АОП 02 - АОП26).

Даночната основа може да се намали по основ на даночните олеснувања и ослободувања кои се пропишани со Законот за данок на добивка. Како даночни олеснувања и ослободувања се пропишани:

- средства вложени за заштита на животната средина и природата;
- инвестиции во постојани средства и
- извршени вложувања во стопански недоволно развиени подрачја и специфични подрачја до 50% од даночната основа.

За користење на правото на олеснување и ослободување потребно е даночниот обврзник, на крајот на пресметковниот период, да обезбеди доказ за инвестирањето во овој вид средства. Доколку не обезбеди доказ, го губи правото на даночното ослободување и е должен да го плати износот зголемен со камата пропишана за даноците. Во средства за заштита на животната средина и природата спаѓаат: опрема и уреди кои служат за намалување на загадувањето, воведување на чисти технологии, изградба на прочистителни станици, монтирање на филтри за заштита на воздухот од загадување и друго.

5.5.2.2. Сметководствена пресметка

Доколку непрофитната организација остварува приход од вршење на профитна дејност (стопанска дејност), за тој дел е даночен обврзник.

Да претпоставиме дека непрофитната организација „XX“ остварила активност која овозможила остварување на следните приходи и реализација на следните расходи:

1. Приходи од услуги 123 400
2. Приходи од членарина 325 600

3. Расходи	275 800
4. Вкупно вишок на приходи	173 200
5. Непотрошени средства	112 200
6. Даночна основаца	6 000

Редниот број 4 од примерот, кој претставува вишок на приходи, се внесува под реден број 1 од Даночниот биланс.

Непотрошените средства под реден број 5 од примерот, во износ од 112 200 денари, се внесуваат под реден број 26 од Даночниот биланс и истиот износ ја намалува даночната основаца.

Опис	Должи (конто)	Побарува (конто)	Должи (износ)	Побарува (износ)
Пренос на расходите од класа 4 на контото 490				
Распоред на расходите	490		275.800	
Расходи		40 до 49		275.800
Извршен пренос од класа 4 на контото 790 по год. сметка				
Распоред на разли- ката на приходите и расходите	790		275.800	
Распоред на расходите		490		275.800
Пренос на приходите од класа 7 на контото 790				
Приходи од услуги	725		123.400	
Приходи од членарини, подароци и донации	730		325.600	
Распоред на разли- ката на приходите и расходите		790		449.000
Разлика помеѓу приходи и расходи				
Распоред на разли- ката на приходите и расходите	790		173.200	
Остварен вишок на приходи - добивка пред оданочување		800		173.200

Откако ќе се спроведат претходните книжења, треба да се изврши распоред на добивката и тоа на следниот начин:

Опис	Должи (конто)	Побарува (конто)	Должи (износ)	Побарува (износ)
Распоред на добивката				
Распоред на добивка пред оданочување	809		173 200	
Распоред на добивка пред оданочување		809		173 200
Распоред на добивка пред оданочување	809		173 200	
Данок од вишокот на приходите - добивката		810		7 320
Остварен нето- вишок - добивка по оданочување		815		165 880
Распределба на добивка				
Остварен нето- вишок - добивка по оданочување	815		165 880	
Дел од вишокот на приходи - добивка за пренос во наредната година		826		165 880
Пренос на нето-вишок				
Дел од вишокот на приходи - добивка за пренос во наредната година	826		165 880	
Дел од вишокот на приходи за пренос во наредната год.		296		165 880

Треба да се напомене дека при пресметката на обврските за данок на добивка како основица е земена вредноста од 61 000 денари, а не 173 200 денари, и на истата со примена на пропишаната стапка е добиена обврска за данок на добивка во износ од 7 320 денари (за 2007 година е пропишана стапка од 12%, додека за наредниот период пропишаната стапка изнесува 10%).

Доколку во текот на годината непрофитната организација има платено данок на добивка во вкупен износ од 6 500 денари, тогаш треба да изврши доплата на данок со спроведување на следното книжење:

Опис	Должи (конто)	Побарува (конто)	Должи (износ)	Побарува (износ)
За доплата на данок на добивка				
Данок од вишокот на приходите - добивката	810		820	
Обврски за даноци и придонеси од добивката		246		820

VI. 25 НАЈЧЕСТО ПОСТАВУВАНИ ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ ЗА ЗАКОНОТ ЗА ДОНАЦИИ И СПОНЗОРСТВА ВО ЈАВНИТЕ ДЕЈНОСТИ

Автори: Зоран Богдановски и Зоран Стојковски, ЦИРа

Во периодот октомври/ноември 2007 г., Центарот за институционален развој - ЦИРа и ПДСА „Меѓаши“, во рамките на активностите на Граѓанската платформа на Македонија - ГПМ, организираа **средби за промоција на Законот во 10 градови во РМ. Како говорници на овие средби се јавија: Зоран Богдановски - ЦИРа, Зоран Стојковски - ЦИРа, Драги Змијанац - ПДСА „Меѓаши“ и Славко Лазовски - Министерство за финансии, во својство на експерт.**

Прашање 1: *Кои чекори е потребно да се преземаат за да се искористат даночните можности на ДДВ?*

Одговор:

Чекор 1: При добивање на донација најважно е да се потпише добар Донаторски договор кој ќе содржи даночна клаузула во која ќе биде наведено дека примателот на донацијата нема обврска да прави никакви противисполнувања на донаторот.

Чекор 2: Издавање на Потврда на донаторот. Славко Лазовски посочи дека Министерството за правда донело Правилник со кој се пропишува Потврдата, но при нејзино издавање формата не мора да биде задржана, само важно е да ги има минимум податоците пропишани со Правилникот.

Добивање на Решение од Министерството за правда. Според Законот Барањето го поднесува донаторот (но тоа може да биде

подготвено и од страна на примателот на донацијата). По поднесувањето на Барањето, Министерството за правда во соработка со ресорните министерства (во зависност од областа на која се однесува донацијата) донесува Решение за потврда на јавниот интерес. Но доколку во рок од 15 дена Министерството за правда не издаде Решение, се смета дека јавниот интерес е потврден. Доколку Министерството за правда не издаде Решение, сепак давателот на донацијата може да го побара и досега Министерството за правда решенијата ги издавало.

Чекор 3: Добивање на Потврда за регистрација во Секторот за европски прашања. Секторот за евроинтеграции е одбран како орган кој ќе ја издава Потврдата со цел на едно место да се водат сите проекти кои се спроведуваат од донација. Исто така, постапката за регистрација и начинот на повраток на ДДВ е иста како и кај странската помош.

Чекор 4: Плаќање на ДДВ на посебна трезорска сметка со посочено има на проектот од јавен интерес. Во овој случај Трезорот (Мин. за финансии) за 2 - 3 дена врши повраток на ДДВ.

Напомена: Сите потребни документи за Проектот треба според Законот да се чуваат 5 години.

Забелешка: Повеќе во Ыоїлавјеџо 2 на оваа брошура, секции 2.3.1. и 2.3.3.)

Прашање 2: *Кои се даночни поттикнувања кај данокоџ на добивка?*

Одговор:

Кај данокот на добивка постојат даночни поттикнувања и тоа за донации до 5 %, а за спонзорства до 3% од вкупниот годишен приход на претпријатијата. До овој процент, претпријатијата можат да донираат и да ги користат привилегиите на Законот и тој износ УЈП ќе го смета како направен трошок во тековната година, и за тоа нема да пресмета данок на добивка. За успешно практикување на овој вид на поттикнувања, потребно е да се исполнат истите чекори (од 1 - 3) како кај ДДВ.

Забелешка: Повеќе во Ыоїлавјеџо 2 на оваа брошура, секција 2.3.2.

Прашање 3: *Дали има можносї админисїраїивниої џовар да се намали? Ова џрашање најчесїо їо їосїавуваа НВО-и кои смеїаа дека во џрактїичнаїа џримена на Законоїї има џрем-*

ноју административен шовар.

Одговор:

Треба да се почитуваат административните процедури, бидејќи само на тој начин може да се гарантира успешно спроведување на Законот. Исто така, на тој начин организацијата покажува капацитет пред донаторот и овозможува полесно добивање на донацијата.

Забелешка: Повеќе во поглавјето 2 на оваа брошура, секција 2.4

Прашање 4: Кој треба да ја врши регистрацијата на проектите од јавен интерес?

Одговор:

Иако сè уште има одредени недоразбирања помеѓу СЕП и Мин. за финансии, сепак според Правилникот кој е на сила, проектите од јавен интерес се регистрираат во СЕП.

Забелешка: Повеќе во поглавјето 2 на оваа брошура, секција 2.4.4.

Прашање 5: Дали УЈП го спроведува Законот и дали досега имало недоразбирања со примената на овој закон?

Одговор:

Постапката за повраток на ДДВ е јасна и таа функционира уште од 2002 г. со странската помош, така што со неа се запознаени и обучени книговодителите, и не гледа проблем при спроведувањето на постапката и кај овој Закон.

Прашање 6: Зошто учеството на општините во проектите од јавен интерес не подлежи на никакви даночни олеснувања?

Одговор:

Би требало секоја донација од домашно правно и физичко лице да се третира еднакво, што значи и учеството на општините, како и учество на Владата и други институции во разни проекти од јавен интерес. Ќе биде разгледана ваквата ситуација и би требало тоа да биде решено во толковникот на Законот.

Прашање 7: Доколку примената на законот сакаат да спонзорираат, дали треба да склучат договор со организацијата каде што донираат?

Одговор:

Пред сè одлука на донаторот е на кого ќе ја насочи својата донација и на пример доколку реши да донира средства на ЦИРА во

акцијата која ја спроведува за создавање на Фонд за набавка на учебници и училиштен прибор за децата Роми во РМ, ќе треба да склучи договор со ЦИРа.

А додека потврдите за јавен интерес ги издава Министерството за правда и сите тие административни процедури околу регистрација на проектот ги обавуваат самите претпријатија - донатори.

Прашање 8: Дали може да се искористи граночношо поштиничнување доколку се донира на индивидуалци?

Одговор:

Според Законот, не може да се донира на индивидуалци, туку само на правен субјект. На пр. на прашањето доколку претпријатие сака да донира на студенти во нивно усовршување, ќе мора да се склучи договор со факултетот каде студираат тие студенти или со друг правен субјект, НВО и др.

Прашање 9: Дали спонзорство на спортскише клубови е од јавен интерес?

Одговор:

Спортските клубови може да бидат приматели на спонзорства и донации, донаторите сами одлучуваат дали пружаат донација или спонзорство, и само Министерството за правда одлучува дали тоа ќе биде сметано за проект од јавен интерес.

Прашање 10: Каква е корелацијата на овој Закон со здравственише установи?

Одговор:

Здравственише установи може да бидат корисници на донација, меѓутоа таа установа ќе мора да се појави како имплементатор на проект.

Прашање 11: Кои ослободувања и можности од овој закон можат да ги искористат при донирање преку фондација формирана од страна на претпријатиите?

Одговор:

Фондација може да спроведува проект, во реализираните фактури може/треба да стои како клаузула дека по оваа фактура не се очекува плаќање на ДДВ.

Прашање 12: Дали на гадено спонзорство на меснаша заед-

ница, дали Меснаџа заедница мора да даде пошврга дека љи при-
мила љариџе?

Одговор:

Месната заедница и кој било примател на донација мора да го
стори тоа, односно да им даде потврда за примените средства.

Прашање 13: Дали оџкако ќе се љоднесаџ докуменџи до УЈП,
љреџџџријаџијаџа мора да чекааџ од нив љошврга за љовраџок на
ДДВ?

Одговор:

Претпријатијата не мора да чекаат потврда од УЈП за даночно
поттикнување, тоа автоматски се спроведува како обврска на УЈП
според Законот.

Забелешка: Повеќе во поглавјето 2 на оваа брошура, секции
2.3.3.1.1.- 2.3.3.1.4

Прашање 14: Шџо ако сѐ ушџе немааџ гобиено никакво изве-
сџување од Минисџерсџвоџо за љравда за гобивање на Решение
за љроекџоџ од јавен инџерес?

Одговор:

Доколку во рок од 15 дена Министерството за правда не из-
даде Решение, се смета дека јавниот интерес е потврден. Доколку
Министерството не издаде Решение, сепак давателот на донаци-
јата може, односно пожелно е да го добие. Од УЈП претпочитаат да
има Решение од Мин. за правда. Досега Министерството за правда
решенијата ги издавало.

Прашање 15: Дали љреџџџријаџијаџа џреба да имааџ и фак-
џура за љовраџок на ДДВ?

Одговор:

За повратокот на парите не треба да имаат фактура.

Прашање 15: Дали љосџојаџ криџериуми во Минисџер-
сџвоџо за љравда за гобивање на љошврги за јавен инџерес?

Одговор:

Кога ќе се поднесе пријава до Министерството за правда, тоа
понатаму службено ги препраќа до соодветни институции и по до-
биеното мислење од нив издаваат Решение.

Прашање 16: Како љреџџџријаџијаџа да бидаџ сиџурни дека
ДДВ ќе им биде враџено?

Одговор:

Трезорот, односно Мин. за финансии за 2 - 3 дена врши повраток на ДДВ. Тоа веќе е усвоена практика кај странската помош. Со овој закон истите правила се употребуваат и кај домашните донации. Повеќе претпријатија веќе ја употребувале оваа клаузула со странска помош и тоа досега успешно функционира.

Прашање 17: *Како претпријатијата да ги убедиме дека државата ќе им го врати ДДВ?*

Одговор:

Одговорот е ист како кај прашање бр. 16.

Прашање 18: *Дали и како може да се користат даночни поттикнувања кај персоналниот данок?*

Одговор:

Кај персоналниот данок поттикнувањата се до 20 % од износот на данокот на годишно ниво, но не повеќе од 24 000 денари. Ова се пресметува на основа на поднесената годишна даночна пријава.

Поттикнувањата кај персоналниот данок засега може да ги користат само оние граѓани кои остваруваат приходи од дивиденди, камати, хонорари, авторски права и др., но не и оние кои остваруваат приходи само од личен доход. Ова и за тие граѓани ќе биде овозможено во иднина со промени во даночната регулатива и со поднесување на годишни даночни пријави од страна на сите граѓани.

Забелешка: Повеќе во поглавје 2 на оваа брошура, секција 2.3.1.

Прашање 19: *Дали проектите од јавен интерес кои се комбинација на домашна и странска помош, може да сметаат дека погледат на поттикнувања според овој закон?*

Одговор:

Сите проекти од јавен интерес подлежат на даночни поттикнувања според овој закон, без разлика дали се донирани само од домашни правни или физички лица или и од странски донатори.

Прашање 20: Според член 22 од Законот за донации и спонзорства на јавните дејности, Управата за јавни приходи доколку

процени дека донацијата и спонзорството не се од јавен интерес, донесува решение со кое се укинува правото на даночни поттикнувања. Како УЈП може да има поголема надлежност од Министерството за правда во донесување на тоа решение и проценување на активности во однос на тоа што е, а што не е од јавен интерес?

Одговор:

Во Законот јасно стои дека Мин. за правда ја издава потврдата за јавниот интерес и нема можност истата да се толкува поинаку од страна на кој било државен орган. Токму заради ова е битно да се добие потврда од Мин. за правда, а доколку е можно да се приложи и деталниот проект со сите предвидени активности во него во прилог кога се бара потврдата.

Прашање 21: Дали регистрацијата на НВО не е и самата потврда дека организацијата е непрофитна и дека дејствува од јавен интерес? (во однос на претходното прашање што е, а што не е од јавен интерес)

Одговор:

Во Законот за здруженија на граѓани и фондации нема сè уште дефинирано статус на организации од јавен интерес, нешто што како предлог амандмани на тој закон постои 3 години, но сè уште не се усвоени.

Прашање 22: Доколку за еден ист проект од јавен интерес се потребни повеќе средства од разни донатори, а веќе е одобрен еден донатор од страна на Министерството за правда, дали за останатите донатори е потребно да се достави нова документација или веќе одобрената може безброј пати за иста активност да се искористи?

Одговор:

Со една потврда дадена на било кој правен субјект, може да се докаже јавниот интерес и кај други можни донатори. Значи нема потреба од барање на потврда од секој донатор за ист проект на приметелот на донација.

Прашање 23: Која е разликата помеѓу донација и спонзорство?

Одговор:

Член 3 на Законот ги дефинира поимите донација и спонзорство:

Донација е доброволна и безусловна помош во:

- пари

- добра и
  - услуги
- која не создава директна корист за давателот ниту обврска за враќање од примателот на донацијата и која може да биде дадена:
- за цели од јавен интерес или
  - за поддршка на активностите на примателот.

Под донација, во смисла на овој закон, се подразбираат и:

- жирални давања
- теле-давање и
- организирани настани за прибирање на средства.

2. Спонзорство е доброволна финансиска исплата:

- давање добра или
- услуги за конкретен проект и/или активност,

кои овозможуваат директна корист на давателот како што се: промоција на име фирма и заштитен знак на давателот на спонзорството.

Прашање 24: Дали даночното олеснување ќе è приреди големи загуби на државната каса?

Одговор:

Не станува воопшто збор за загуби. Како што стои во Законот за донации и спонзорства во јавните дејности, даночните поттикнувања како цел на Законот, придонесуваат за подобрување на личниот и заедничкиот живот на граѓаните и нивната економска благосостојба и социјална правда. Значи со примената на овој закон само се пренасочуваат средства, кои наместо да влезат во буџетот на РМ, преку примателите на донации и спонзорства се трошат за остварување на јавен интерес на државата.

Прашање 25: Што треба секоја фирма која донирала средства како документација да има пред ревизорите, доколку не е прв донатор на одредена активност од јавен интерес, а веќе донирала средства врз основа на документацијата издадена за првиот донатор?

Одговор:

Исто како и во другите случаи на донации. Види одговор на прашање бр 22.

Забелешка: Повеќе во ПојавјеШо 2 на оваа брошура, секција 2.3., 2.4. и 2.5.

ПРИЛОЗИ

ПРИМЕРИ НА ОБРАСЦИ КОИ
СЕ КОРИСТАТ ЗА ПРИМЕНА
НА ЗДСЈД

ПРИЛОГ 1
ПРИМЕР ЗА БАРАЊЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ НА РЕШЕНИЕ ЗА ПОТВРДУ-
ВАЊЕ НА ЈАВНИОТ ИНТЕРЕС⁹

До
 Министерството за правда
 на Република Македонија

Велес, 14 ноември 2007 г.

Предмет: Барање за издавање на решение за потврдување на јавниот интерес за проектот „Креирање на Фонд за набавка на учебници и училиштен прибор за децата Роми во РМ“

**Барање за издавање на решение
 за потврдување на јавниот интерес**

Почитувани,

Хотел „Романса“ од Велес го поднесува ова барање за издавање на Решение за потврдување на јавниот интерес на проектот „Креирање на Фонд за набавка на учебници и училиштен прибор за децата Роми во РМ“, спроведуван од страна на Центар за институционален развој - ЦИРа од Скопје. Проектот ќе се реализира во периодот ноември/декември 2007 г. со цел обезбедување на книги и училиштен прибор за децата Роми во основните училишта во РМ, кои сè уште немаат обезбедено нормални услови за следење на наставата.

Во прилог ви го доставуваме барањето за донација од страна на ЦИРа.

Хотел „Романса“ би сакал да донира услуга (сместување на 2 лица за 2 дена) во вредност од 10 600 мкд за активностите на ЦИРа за креирање на Фондот.

Сметаме дека оваа активност е во потполност согласна со остварување на јавниот интерес, дефинирани во член 3 точка 4 од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности.

Со почит,

Горазд Јаневски
 Управител на хотел „Романса“ - Велес

⁹ Непополнет формат на Барањето во електронска форма можете да најдете на интернет страницата на ЦИРа: www.cira.org.mk, во секцијата „НВО закони“.

ПРИЛОГ 2 ПРИМЕР ЗА ДОГОВОР ЗА ДОНАЦИЈА¹⁰

Договорот за донација е склучен на ден 15. 11. 2007 година, помеѓу:

1. Хотел „Романса“ - Велес, ул. „П. Петров“ бр. 5, Велес застапуван од управителот Горазд Јаневски, во натамошниот текст: давател на донацијата и

2. Центар за институционален развој - ЦИРа од Скопје, ул. „Диме Аницин“ бр. 9, застапуван од управителот Зоран Стојковски, во натамошниот текст: примател на донацијата.

Член 1

Предметот на овој договор е остварување на проект од јавен интерес на примателот на донацијата, односно за креирање на **Фонд за набавка на учебници и училиштен прибор за децата Роми во РМ**, согласно добиеното решение од Министерството за правда.

Член 2

Давателот на донацијата му дава на примателот на донацијата услуга - сместување на 2 лица за 2 дена во нашиот хотел во износ од 10 600 денари.

Член 3

Цел на донацијата од членот 2 на овој договор е остварување, унапредување, промоција и поддршка на активности на проектот за креирање на **Фонд за набавка на учебници и училиштен прибор за децата Роми во РМ**.

Член 4

Примателот на донацијата за примената донација нема да прави никакви противисполнувања кон давателот на донацијата.

Член 5

Исплатата на финансиските средства давателот на донацијата ќе ја изврши на жиро-сметка на примателот на донацијата: 300000001852348 во банката депозитор: Комерцијална банка АД - Скопје.

---

¹⁰ Непополнет формат на Донаторскиот договор во електронска форма можете да најдете на интернет страницата на ЦИРа: www.cira.org.mk во секцијата “НВО закони”.

Член 6

Давателот и примателот на донацијата се обврзуваат да изготват Извештај за донацијата. Извештајот ќе ги содржи следните податоци:

- име и назив на давателот и на примателот на донацијата;
- име и назив на крајниот корисник;
- опис на предметот на донацијата;
- крајна употреба на предметот на донацијата;
- други податоци.

Договорените страни се обврзуваат Договорот и Извештајот да ги достават до УЈП за користење на даночните поттикнувања, согласно Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности и тоа најдоцна **30 дена** од денот на реализирањето на проектот.

Член 7

Овој договор е составен во 4 идентични примероци, од кои по два за секоја договорена страна.

Член 8

Во случај на спор по овој договор, надлежен е Основниот суд - Скопје.

Договорени страни:

Давател на донација:

_____

Примател на донација:

_____

ПРИЛОГ 3

ПРИМЕР ЗА ПОТВРДА ЗА ДОНАЦИЈА¹¹

Врз основа на член 4 став 3, а во врска со член 3 точка 1 став 2 од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности („Сл. Весник на РМ“ бр. 47/06) Центар за институционален развој - ЦИРа од Скопје, издава

ПОТВРДА
за донација

Се потврдува дека Хоџел „Романса“ - Велес,

донираше на Центар за институционален развој - ЦИРа од Скопје

донација во вид на услуга (смесување на 2 лица за 2 гена) во нашиот хоџел, во износ од 10 600 мкд,

со зборови: десет илјади и шестотини денари, во Фондот за

набавка на учебници и училиштен прибор за децата Роми од РМ, иницијатива на ЦИРа од Скопје.

Донацијата е примена на ден 15 ноември 2007 г., од страна на Срѓан Амет,

вработен во ЦИРа на позиција соработник на проект.

Потврдата се издава по барање на донаторот Хоџел „Романса“ - Велес,

застапуван од управителот Горазд Јаневски.

Датум: _____

М.П

Извршен директор на ЦИРа:
Зоран Стојковски

_____

_____

¹¹ Непополнет формат на Барањето во електронска форма можете да најдете на интернет страницата на ЦИРа: www.cira.org.mk во секцијата „НВО закони“.

ПРИЛОГ 4

ОБРАЗЕЦ ЗА - Д¹²

БАРАЊЕ ЗА А ОБЕЗБЕДУВАЊЕ СРЕДСТВА ОД БУЏЕТОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПЛАЌАЊЕ НА ДДВ ЗА ПРОМЕТОТ НА ДОБРА И УСЛУГИ ВО ЗЕМЈАТА ЗА ПРОЕКТИ ОД ЈАВЕН ИНТЕРЕС ФИНАНСИРАНИ СО ПАРИЧНИ СРЕДСТВА ОД ДОНАЦИИ ВО ЈАВНИТЕ ДЕЈНОСТИ

Подносител на барањето								
Име на донаторот								
Примател на донација								
Име и број на проектот под кој е регистриран во Владата на РМ								
Вредност на проектот								
Адреса, лице за контакт и тел. број во РМ								
Податоци за испорачателот на доброто/услугата				Податоци за фактурата				
Реден број	Име	Адреса	ДДВ број	Број на фактура	Датум	Опис на прометот	Вкупен износ на фактурата (во ден.)	Износ на ДДВ (во ден.)
Вкупно:								

Број и Датум: _____ Потпис и печат на подносителот на барањето: _____

¹² Овој образец во електронска форма можете да го најдете на интернет страницата на ЦИРА: www.cira.org.mk во секцијата „НВО закони“.

ПРИЛОГ 5

Форма: СКСП - ЦДАД ¹³

Барање

за регистрирање на проект во Централната база на податоци на Владата на Република Македонија за странска помош (CDAD)

Датум: _____

_____
/име на проектот на македонски јазик/_____
/име на проектот на англиски јазик/

финансиран од: _____

бара од Секретаријатот за европски прашања - Сектор за координација на странска помош при Владата на Република Македонија, да го регистрира проектот во Централната база на податоци на Владата на Република Македонија за странска помош (CDAD) и да издаде потврда, согласно член 3 став 2 и член 4 став 2 од „Правилникот за сироведување на ослободувањето од царина и групи давачки, акциза и данок на догадена вредност (ДДВ), при увоз на добра - стоки и за обезбедување на средствва за плаќање на акциза и ДДВ за прометот на добра и услуги во земјата, потребни за реализирање на проектите финансирани со парични средства на странски донатори“ објавен во „Службен весник на РМ“ бр. 54/2003 од 19.08.2003 година, согласно член 8 од „Упатството за начинот на сироведување на ослободувањето од царина и групи давачки, акциза и данок на догадена вредност (ДДВ) при увоз на добра - стоки и за обезбедување на средствва за плаќање на акциза и ДДВ за прометот на добра и услуги во земјата, потребни за реализирање на проектите, финансирани со парични неоврашени средства на странски донатори“ на Министерството за финансии бр. 08-17077/1 од 07.08.2003 година и согласно договорот помеѓу Владата на Република Македонија и ????????????

¹³ Овој формат во електронска форма можете да го најдете на интернет страницата на СЕП: www.sep.gov.mk и на интернет страницата на ЦИРА: www.cira.org.mk во секцијата „НВО закони“.

од ???.???.???? година, во кој стои клаузулата дека донираните средства не можат да се користат за плаќање на јавни давачки во Република Македонија.

Информации за *Проект* *ИОИ**

Вредност на проектот: ?????????? Валута: ?????
 Датум на започнување: ??/?/?/????
 Датум на завршување: ??/?/?/????

Податоци за донаторот¹⁴:

Име на донаторот:		
Адреса:		
Телефон:	Факс:	Е-Маил:
Одговорно лице:		
Титула:		Оддел:
Адреса:		
Телефон:	Факс:	Е-Маил:

Податоци за имплементаторот на проектот:

Име на имплементаторот:		
Адреса:		
Телефон:	Факс:	Е-Маил:
Тим лидер:		
Титула:		Оддел:
Адреса:		
Телефон:	Факс:	Е-Маил:

Податоци за корисникот¹⁵:

Име на корисникот:		
Адреса:		
Телефон:	Факс:	Е-Маил:
Одговорно лице:		
Титула:		Оддел:
Адреса:		
Телефон:	Факс:	Е-Маил:

* Поднесувачот на Барањето изјавува дека сите податоци се вистинити. За секоја промена на информациите за проектот, поднесувачот на Барањето се обврзува да го информира Секторот за координација на странска помош при Секретаријатот за европски прашања на Владата на Република Македонија.

¹⁴ Во случај да има два или повеќе донатори, се пополнуваат соодветен број на табели со податоците за донаторите.

¹⁵ во случај да има два или повеќе корисници на проектот, се пополнуваат соодветен број на табели со податоците за корисниците.

Во прилог на ова барање се доставува копија од Договорот помеѓу субјектот за спроведување на проектот и странскиот донатор или негов овластен претставник и листа на долгорочни странски експерти кои се ангажирани во проектот.

Печат на проектот:

.....

Име на овластеното лице:

.....

Функција на овластеното лице:

.....

Потпис на овластеното лице:

ПРИЛОГ 6¹⁶

**ПРИМЕР за Појрајно писмо за
БАРАЊЕ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ СРЕДСТВА ОД БУЏЕТОТ НА РМ**
за плаќање на ДДВ за прометот на добра и услуги во земјата за
проекти од јавен интерес финансирани со парични средства од
донациите во јавните дејности

До

Министерството за финансии

Сектор за даночен и царински систем

Велес, 14 ноември 2007 г.

Предмет: Барање за издавање на Решение за потврдување на јавниот интерес за проектот „Креирање на Фонд за набавка на учебници и училиштен прибор за децаџа Роми во РМ“

Барање за обезбедување средства од буџетот на РМ

Почитувани,

Хошел, „Романса“ од Велес го поднесува ова барање да се обезбедат средства за плаќање на ДДВ за проектот „Креирање на Фонд за набавка на учебници и училиштен прибор за децаџа Роми во РМ“ во износ од 1 908 денари по ф-ра бр. 2007/2.203. од 26 ноември 2007 година од ЦИРа - Скопје.

Во прилог на ова барање ги доставуваме следниве документи:

Потврда за регистрација на проектот (фотокопија);
еден примерок од фактурата за испорачаниот промет (оригинален примерок);
формуларот АЗ (три) - Д во два примероци.

Со почит,

Горазд Јаневски

Управител на хошел „Романса“ - Велес

¹⁶ Непополнет формат на Барањето во електронска форма можете да најдете на интернет страницата на ЦИРа: www.cira.org.mk во секцијата „НВО закони“.

